

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA NIKOLASA EMILIU [NICHOLAS EMILIOU]
SECINĀJUMI,
sniegti 2022. gada 27. oktobrī¹

Lieta C-389/21 P

**Eiropas Centrālā banka (ECB)
pret**

Crédit Lyonnais

(Apelācija – Ekonomikas un monetārā politika – Kredītiestāžu prudenciālā uzraudzība – Regulas (ES) Nr. 1024/2013 4. panta 1. punkta d) apakšpunkts un 3. punkts – Sviras rādītāja aprēķināšana – Atteikums atļaut kredītiestādei izslēgt noteiktus riska darījumus no sviras rādītāja aprēķina – Regulas (ES) Nr. 575/2013 429. panta 14. punkts – Acīmredzama kļūda vērtējumā – Pārbaudes tiesā standarts – Sarežģīts tehnisks novērtējums – Politikas rīcības brīvība)

I. Ievads

1. “Bāzele III” ir starptautiski noteikts pasākumu kopums, kuru Bāzeles Banku uzraudzības komiteja izstrādājusi, reaģējot uz 2007.–2009. gada finanšu krīzi, un kura mērķis ir stiprināt banku regulējumu, uzraudzību un riska pārvaldību. Viens no svarīgākajiem Bāzeles III sistēmas un tās ieviešanas Eiropas Savienībā elementiem ir “sviras rādītāja” ieviešana, kuru aprēķina kā bankas kapitāla rādītāja attiecību pret bankas kopējo riska darījumu rādītāju, kas izteikts procentos. Sviras rādītājs ļauj novērtēt banku pakļautību *pārmērīgas* aizņemto līdzekļu izmantošanas riskam, kas var piespiest tās veikt neparedzētus korektīvus pasākumus savā uzņēmējdarbības plānā, tostarp finansiālu grūtību izraisītu aktīvu pārdošanu, kas var radīt būtiskus zaudējumus.

2. Eiropas Centrālā banka (ECB) savā apelācijas sūdzībā apstrīd Vispārējās tiesas 2021. gada 14. aprīļa spriedumu *Crédit lyonnais/ECB*², ar ko tika atcelts tās lēmums, ar kuru tika atteikts piešķirt *Crédit Lyonnais* pilnīgu atbrīvojumu no sviras rādītāja prasībām attiecībā uz tās riska darījumiem, kas saistīti ar noteiktiem regulētiem krājkontiem.

3. Šajā apelācijas sūdzībā ir izvirzīts viens sistēmiska un konstitucionāla rakstura jautājums: ES tiesu pārbaudes standarts, vērtējot citu iestāžu pieņemto administratīvo lēmumu likumību, ja šīm iestādēm ir rīcības brīvība.

¹ Oriģinālvaloda – angļu.

² T-504/19, EU:T:2021:185; turpmāk tekstā – “pārsūdzētais spriedums”.

4. Pastāv uzskats, ka šis temats, vismaz ES juristu vidū, “nav domāts vājajiem”³, jo ir izraisījis būtiskas diskusijas gan praktizējošu juristu, gan akademiķu vidū⁴. Tādējādi šī lieta dod Tiesai iespēju vairāk iztīrīt šo jautājumu. Lai gan tiesu prakse šajā jautājumā ir bagātīga (un, manuprāt, kopumā pamatota), uzskatu, ka daži galvenie jēdzieni un principi attiecībā uz šo pārbaudes standartu būtu jāprecizē.

II. Vispārīga informācija

5. *Crédit Lyonnais* ir akciju sabiedrība, kas dibināta saskaņā ar Francijas tiesību aktiem un ir licencēta kā kredītiestāde. Tā ir *Crédit Agricole SA* meitasuzņēmums, kas kā tāds ir pakļauts ECB tiešai prudenciālajai uzraudzībai.

6. 2015. gada 5. maijā *Crédit Agricole* savā un *Crédit Agricole* grupas vienību, t.sk. *Crédit Lyonnais*, vārdā lūdza ECB atļauju izslēgt no sviras rādītāja aprēķina riska darījumus, ko veido summas, kuras saistītas ar regulētajiem produktiem⁵ un kuras tai bija jāpārskaita Francijas valsts iestādei *Caisse des dépôts et consignations (CDC)*. Šis pieprasījums ir iesniegts saskaņā ar 429. panta 14. punktu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) Nr. 575/2013 (2013. gada 26. jūnijs) par prudenciālajām prasībām attiecībā uz kredītiestādēm un ieguldījumu brokeru sabiedrībām, un ar ko groza Regulu (ES) Nr. 648/2012⁶, kas bija spēkā attiecīgajā brīdī⁷.

7. Saskaņā ar tobrīd spēkā esošās Regulas Nr. 575/2013 429. panta 14. punktu “kompetentās iestādes var atļaut iestādei izslēgt no riska darījumu novērtējuma riska darījumus, kas atbilst visiem šādiem nosacījumiem: a) tie ir riska darījumi ar publiskā sektora struktūru; b) tie tiek uzskatīti par riska darījumiem saskaņā ar 116. panta 4. punktu; c) tie izriet no noguldījumiem, kurus iestādei ir juridisks pienākums nodot a) apakšpunktā minētajai publiskā sektora struktūrai, lai finansētu vispārējas nozīmes ieguldījumus”.

8. ECB 2016. gada 24. augustā pieņēma

Lēmumu ECB/SSM/2016-969500TJ5KRTCJQWXH05/165 (turpmāk tekstā “2016. gada lēmums”), kurš pieņemts saskaņā ar Padomes Regulas (ES) Nr. 1024/2013 (2013. gada 15. oktobris), ar ko [ECB] uztic īpašus uzdevumus saistībā ar politikas nostādņēm, kas attiecas uz kredītiestāžu prudenciālo uzraudzību, 4. panta 1. punkta d) apakšpunktu un 10. pantu⁸, kā arī Regulas Nr. 575/2013 429. panta 14. punktu un ar kuru tā atteica *Crédit Agricole* atļauju izslēgt no sviras rādītāja aprēķina riska darījumus ar *CDC*, ko veido daļa no regulētajos uzkrājumos noguldītajām summām, kuras prasītājam bija jānodod šai iestādei.

³ Kalintiri, A., “What’s in a name? The marginal standard of review of “complex economic assessments” in EU competition enforcement”, *Common Market Law Review*, 2016, 1283. un 1284. lpp.

⁴ Arī uzsverot šīs tēmas ļoti pretrunīgo raksturu, Gippini-Fournier, E., Castillo de la Torre, F., *Evidence, Proof and Judicial Review in EU Competition Law*, Edward Elgar Publishing, 2017, 275. lpp.

⁵ Attiecīgie produkti ir šādi: *Livret A* [krājgrāmatiņa A], kas reglamentēta *code monétaire et financier* (Francijas Monetārais un finanšu kodekss, turpmāk tekstā – “CMF”) L.221-1. līdz L.221-9. pantā, *Livret d’épargne populaire (LEP)* [populārā krājgrāmatiņa], kas reglamentēta *CMF* L.221-13. līdz L.221-17-2. pantā, un *Livret de développement durable et solidaire (LDD)* [ilgtspējīgas un solidarāras attīstības krājgrāmatiņa], kas reglamentēta *CMF* L.221-27. pantā. Turpmāk visi trīs produkti šajos secinājumos kopā tiks saukti par “regulētajiem uzkrājumiem”.

⁶ OV 2013, L 176, 1. lpp.; labojums – OV 2013, L 208, 68. lpp. un OV 2013, L 321, 6. lpp.

⁷ Minētais noteikums tika grozīts ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2019/876 (2019. gada 20. maijs), ar ko groza Regulu Nr. 575/2013 attiecībā uz sviras rādītāju, neto stabila finansējuma rādītāju, prasībām pašu kapitālam un atbilstīgajām saistībām, darījuma partnera kredītrisku, tirgus risku, riska darījumiem ar centrālajiem darījumu partneriem, riska darījumiem ar kolektīvo ieguldījumu uzņēmumiem, lieliem riska darījumiem, pārskatu sniegšanas un informācijas atklāšanas prasībām un Regulu (ES) Nr. 648/2012 (OV 2019, L 150, 1. lpp.).

⁸ OV 2013, L 287, 63. lpp.

9. *Crédit Agricole* apstrīdēja 2016. gada lēmumu Vispārējā tiesā, kas ar 2018. gada 13. jūlija spriedumu⁹ šo lēmumu atcēla. Vispārējā tiesa konstatēja, ka ECB, izskatot *Crédit Agricole* lūgumu, bija pieļāvusi i) tiesību kļūdu, piemērojot Regulas Nr. 575/2013 429. panta 14. punktu, un ii) acīmredzamu kļūdu vērtējumā.

10. 2018. gada 26. jūlijā *Crédit Agricole* savā vārdā, kā arī dažādu *Crédit Agricole* grupas, kurā ietilpst *Crédit Lyonnais*, struktūru vārdā no jauna lūdza atļauju no sviras rādītāja aprēķina izslēgt summas, kuras tām ir jāpārskaita *CDC*.

11. 2019. gada 3. maijā ECB pieņēma Lēmumu ECB-SSM-2019-FRCAG-39 (turpmāk tekstā – “apstrīdētais lēmums”), kas pieņemts saskaņā ar Regulas Nr. 1024/2013 4. panta 1. punkta d) apakšpunktu un 10. pantu, kā arī Regulas Nr. 575/2013 429. panta 14. punktu. Ar apstrīdēto lēmumu ECB atļāva no *Crédit Agricole* un grupai piederošo sabiedrību sviras rādītāja aprēķina izslēgt to noguldīto regulēto uzkrājumu summu daļu, kas tām bija jāpārskaita *CDC*, izņemot *Crédit Lyonnais*, attiecībā uz kuru tika piešķirta tikai 66% atkāpe no šādiem obligātiem pārskaitījumiem.

12. Apstrīdētā lēmuma 2.1. punktā ECB konstatēja, ka Regulas Nr. 575/2013 429. panta 14. punkta a)–c) apakšpunktā izklāstītie nosacījumi ir izpildīti. Pēc tam apstrīdētā lēmuma 2.2. punktā ECB atgādināja, ka, piešķirot šo atbrīvojumu, tai ir rīcības brīvība, un izklāstīja metodoloģiju, kas pieņemta, izskatot atbrīvojuma pieprasījumu. Šajā metodoloģijā ir ņemti vērā trīs elementi: centrālās administrācijas kredīspēja, aktīvu ārkārtas pārdošanas risks un riska darījumu koncentrācija. Katram no šiem elementiem ir piešķirts procentuāls atbrīvojums, lai šo trīs elementu kombinācija nodrošinātu kopējo piešķiramo atbrīvojumu.

13. Attiecībā uz Francijas centrālās valdības kredīspēju ECB apstrīdētā lēmuma 2.2.1. punktā konstatēja, ka nepastāv īpaši prudenciāli jautājumi. Tomēr tā arī norādīja, ka ārējās kredītreitingu iestādes Francijas valstij nav piešķirušas augstāko iespējamo reitingu un ka Francijas valsts tirgotajiem piecu gadu kredītriska mijmaiņas darījumiem ir vērā ņemama saistību neizpildes varbūtība.

14. Attiecībā uz aktīvu ārkārtas pārdošanas risku apstrīdētā lēmuma 2.2.2. punktā ECB konstatēja, ka pozīciju korekcijas ar *CDC* laikposma sekas varēja būt tādas, ka kredītiestādei varēja nākties veikt aktīvu ārkārtas pārdošanas darījumus, lai veiktu atmaksājumus noguldītājiem, kamēr tā gaida *CDC* veikto līdzekļu pārskaitījumu. ECB apgalvoja – lai gan termiņš, kas ir īsāks nekā piecas dienas, nozīmē gandrīz tūlītēju pārskaitījumu, kurā ir ietverts tikai ierobežots ārkārtas pārdošanas risks, pozīciju korekcijas ar *CDC* sistēmā bija paredzēts termiņš, kas var sasniegt desmit dienas. Šajā saistībā ECB norādīja, ka neseno banku krīžu laikā 10–30% kredītiestāžu noguldījumu tika izņemti mazāk nekā piecu dienu laikā un ka regulētajiem uzkrājumiem ir augstāka likviditāte nekā krājkontiem.

15. Attiecībā uz riska darījumu ar *CDC* koncentrācijas vērtējumu apstrīdētā lēmuma 2.2.3. punktā ECB uzsvēra solidaritātes mehānisma esamību grupā *Crédit Agricole*, kas ietver tiesisku pienākumu saistītajām struktūrām sniegt savstarpēju atbalstu kapitāla un likviditātes veidā, un tas pamato to, ka saistīto struktūru koncentrācijas risku vērtē grupas līmenī. Tomēr ECB norādīja, ka uz *Crédit Lyonnais* neattiecas minētais solidaritātes mehānisms un ka tāpēc

⁹ *Crédit agricole/ECB* (T-758/16, EU:T:2018:472; turpmāk tekstā – “2018. gada spriedums”).

koncentrācijas risks attiecībā uz šo sabiedrību bija jāvērtē subkonsolidēti. Ciktāl riska darījumu ar CDC proporcija attiecībā pret *Crédit Lyonnais* pirmā līmeņa kapitālu 2015. gadā bija 134 % un 2018. gadā – 231 %, ECB konstatēja riska darījumu ar CDC koncentrācijas riska esamību.

16. ECB secināja, ka, lai mazinātu ietekmi, kāda uz kapitālu bija noguldījumu masveida izņemšanai, bija piesardzīgi *Crédit Lyonnais* sviras rādītāja aprēķinā iekļaut noteiktu riska darījumu ar CDC līmeni, ko tā noteica 34 % apmērā.

III. Tiesvedība Vispārējā tiesā un pārsūdzētais spriedums

17. Ar prasības pieteikumu, kas iesniegts 2019. gada 12. jūlijā, *Crédit Lyonnais* cēla prasību par apstrīdētā lēmuma atcelšanu. Pamatojot šo prasību, *Crédit Lyonnais* izvirzīja trīs pamatus, pirmkārt, par LESD 266. panta pārkāpumu, kas izriet no 2018. gada sprieduma nepareizas izpildes¹⁰, otrkārt, par Regulas Nr. 575/2013 429. panta 14. punkta un 400. panta 1. punkta a) apakšpunkta pārkāpumu un, treškārt, par ECB pieļauto acīmredzamo kļūdu vērtējumā, izvērtējot tās lūgumu.

18. Ar pārsūdzēto spriedumu Vispārējā tiesa, pirmām kārtām, izskatīja pirmo pamatu, kuru tā sadalīja trīs daļās. Vispārējā tiesa kā nepamatotu noraidīja gan šī pamata pirmo daļu (par Francijas valsts kredībspēju), gan otro daļu (par riska darījumu koncentrācijas līmeni). Attiecībā uz šā pamata trešo daļu (par aktīvu ārkārtas pārdošanas risku) Vispārējā tiesa noraidīja atsevišķus argumentus, vienlaikus uzskatot, ka citus argumentus vislabāk būtu vērtēt kopā ar tiem, kas ir izvirzīti saistībā ar trešo pamatu¹¹. Tālāk Vispārējā tiesa izvērtēja un kā nepamatotu noraidīja otro pamatu¹².

19. Pēc tam Vispārējā tiesa pārbaudīja *Crédit Lyonnais* argumentus (izvirzītus pirmā un trešā pamata kontekstā), kuros tā kritizēja ECB veikto aktīvu pārdošanas riska novērtējumu. Vispārējā tiesa savu analīzi sāka ar to, ka šajā ziņā ECB, lai secinātu, ka šāds risks pastāv attiecībā uz līdzekļiem, kas *Crédit Lyonnais* bija jāpārskaita CDC, balstījās galvenokārt uz diviem iemesliem: regulēto uzkrājumu likviditāti un neseno banku krīžu pieredzi. Attiecībā uz pirmo aspektu Vispārējā tiesa norādīja, ka saskaņā ar 2018. gada sprieduma secinājumiem ECB bija jāveic analīze, kurā tiktu ņemtas vērā regulēto uzkrājumu īpašības¹³.

20. Tomēr Vispārējā tiesa uzskata, ka ECB to nav izdarījusi trīs iemeslu dēļ. Pirmkārt, ECB neesot ņēmusi vērā regulēto uzkrājumu “drošu ieguldījumu” raksturu. Vispārējā tiesa uzskatīja par pierādītu, ka banku krīzes laikā regulētajos uzkrājumos ieguldītās summas parasti palielinās. Otrkārt, Vispārējā tiesa konstatēja, ka regulētie uzkrājumi, visticamāk, neveicina pārmērīgas sviras veidošanos, jo tie jāpārskaita CDC un tos nevar ieguldīt riskantos vai nelikvidos aktīvos. Treškārt, Vispārējā tiesa uzsvēra, ka uz regulētajiem uzkrājumiem attiecas divkārša valsts garantija gan noguldītājiem, gan kredītiestādēm¹⁴.

¹⁰ Saskaņā ar LESD 266. pantu iestādei vai struktūrai, kuras pieņemtie akti ir pasludināti par spēkā neesošiem [...], “ir jāveic vajadzīgie pasākumi, lai pildītu Eiropas Savienības Tiesas spriedumu”.

¹¹ Pārsūdzētā sprieduma 34.–69. punkts.

¹² Pārsūdzētā sprieduma 70.–96. punkts.

¹³ Pārsūdzētā sprieduma 97.–106. punkts.

¹⁴ Pārsūdzētā sprieduma 107.–114. punkts.

21. Otrām kārtām, Vispārējā tiesa uzskatīja, ka regulēto uzkrājumu likviditāte pati par sevi nevar pamatot ECB konstatējumus par iespēju, ka bankai var rasties nepieciešamība izmantot aktīvu ārkārtas pārdošanu, gaidot CDC līdzekļu pārskaitījumus. Lai pamatotu savus secinājumus šajā ziņā, ECB bija atsaukusies uz vienu piemēru, kas – pēc Vispārējās tiesas domām – nebija atbilstošs, jo tas attiecās uz produktiem, kas nebija līdzīgi šajā lietā aplūkotojāiem produktiem¹⁵.

22. Pamatojoties uz to, Vispārējā tiesa secināja, ka ECB, izvērtējot aktīvu ārkārtas pārdošanas risku, nav ņēmusi vērā regulēto uzkrājumu īpatnības (kā prasīts 2018. gada spriedumā) un – plašākā nozīmē – nav ņēmusi vērā visus konkrētās lietas būtiskos elementus, tādā veidā pārkāpdama labas pārvaldības principu. Tādējādi Vispārējā tiesa apmierināja trešā pamata pirmo daļu un pirmā pamata trešo daļu, atceļot apstrīdēto lēmumu, ciktāl ar to *Crédit Lyonnais* tika atteikts no tās sviras rādītāja aprēķina izslēgt 34 % no tās riska darījumiem ar CDC, un piesprieda ECB atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

IV. Tiesvedība Tiesā un lietas dalībnieku prasījumi

23. Savā apelācijas sūdzībā, kas Tiesā iesniegta 2021. gada 24. jūnijā, ECB lūdz Tiesu atcelt pārsūdzēto spriedumu un piespriest *Crédit Lyonnais* atlīdzināt tiesāšanās izdevumus. Savā 2021. gada 7. septembrī iesniegtajā atbildē uz apelācijas sūdzību *Crédit Lyonnais* lūdz Tiesu apelācijas sūdzību noraidīt kā nepamatotu un piespriest ECB atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

24. ECB 2021. gada 23. novembrī iesniedza atbildi, bet *Crédit Lyonnais* 2022. gada 17. janvārī iesniedza atbildes rakstu uz repliku. ECB un *Crédit Lyonnais* savu viedokli pauda arī tiesas sēdē Tiesā, kas notika 2022. gada 15. jūnijā.

V. Izvērtējums

25. ECB izvirza četrus apelācijas pamatus. Šie pamati attiecas uz: Vispārējās tiesas piemēroto pārbaudes tiesā standartu, izvērtējot apstrīdētā lēmuma tiesiskumu (A), pārsūdzētajā spriedumā ietvertā pamatojuma pietiekamību (B), apgalvoto apstrīdētā lēmuma un tai iesniegto pierādījumu sagrozīšanu Vispārējā tiesā (C) un Regulas Nr. 575/2013 4. panta 1. punkta 94. apakšpunkta un 429. panta 14. punkta interpretāciju (D).

26. Šajos secinājumos galvenā uzmanība tiks pievērsta pirmajam apelācijas pamatam, jo tas ne tikai izvirza jautājumu, kas ir šīs apelācijas tiesvedības pamatā, bet, kā jau minēts ievadā, tam ir arī sistēmiska konstitucionāla nozīme. Turpretī otrais, trešais un ceturtais apelācijas sūdzības pamats šķiet drīzāk “pakārtots” pirmajam pamatam, jo ar tiem būtībā tiek kritizēts veids un intensitāte, ar kādu Vispārējā tiesa veica apstrīdētā lēmuma pārbaudi. Tādējādi šie trīs pamati lielā mērā pārklājas ar pirmo pamatu. Tāpēc, ņemot vērā, ka pirmais apelācijas sūdzības pamats, manuprāt, ir pamatots, šie trīs pamati tiks izskatīti īsāk.

¹⁵ Pārsūdzētā sprieduma 115.–123. punkts.

A. Pārbaudes tiesā standarts (pirmais pamats)

1. Lietas dalībnieku argumenti

27. Ar pirmo apelācijas sūdzības pamatu ECB apgalvo, ka Vispārējā tiesa esot pārkāpusi pārbaudes tiesā robežas, tādējādi pārkāpjot iedibinātajā judikatūrā noteikto pārbaudes standartu. ECB uzskata, ka Vispārējā tiesa esot veikusi situācijas *ex novo* izvērtējumu un nav ņēmusi vērā tās rīcības brīvības robežu, ko likumdevējs uzticējis ECB prudenciālajos jautājumos.

28. ECB it īpaši norāda, ka Vispārējā tiesa ir veikusi regulēto uzkrājumu īpašību autonomu izvērtējumu, kas atšķirās no ECB veiktā vērtējuma. Turklāt šis vērtējums esot balstīts uz kļūdainu gan apstrīdētā lēmuma, gan tam pamatā esošās faktiskās situācijas vērtējumu. Šajā ziņā ECB atgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru sarežģītu ekonomisko novērtējumu gadījumā attiecīgajai Savienības iestādei ir jābūt zināmai rīcības brīvībai, tāpēc tās pieņemtie akti ir pakļauti ierobežotai pārbaudei tiesā. ES tiesas nevar aizstāt kompetentās iestādes veikto sarežģīto faktu izvērtējumu ar savu vērtējumu.

29. Turklāt ECB norāda, ka Regulas Nr. 575/2013 429. panta 14. punktā tai skaidri piešķirta rīcības brīvība attiecībā uz iespēju izslēgt noteiktus riska darījumus no sviras rādītāja aprēķina. ECB uzskata, ka šādas rīcības brīvības esamība arī prasīja zināmu Vispārējās tiesas ierobežojumu. ECB apgalvo, ka, piemērojot apstrīdētajam lēmumam īpaši stingru pārbaudes standartu, Vispārējā tiesa lielā mērā esot atņēmusi tai šo rīcības brīvību.

30. Savukārt *Crédit Lyonnais* apgalvo, ka Vispārējā tiesa pārsūdzētajā spriedumā nav pieļāvusi tiesību kļūdu, jo tā nav pārkāpusi pieļaujamās pārbaudes tiesā robežas. Pēc *Crédit Lyonnais* domām Vispārējā tiesa esot konstatējusi, ka ECB neesot ņēmusi vērā atsevišķus analīzei būtiskus elementus un ka apstrīdētajā lēmumā izdarītie secinājumi neesot pamatoti ar tai iesniegtajiem pierādījumiem.

31. Vispārējā tiesa it īpaši norādīja – un pēc *Crédit Lyonnais* domām pareizi –, ka ECB bija jāņem vērā tas, ka spriedzes vai krīzes gadījumā regulēti uzkrājumi parasti tiek uzskatīti par “drošu ieguldījumu”, jo pastāv divkārša valsts garantija. Šī ir regulēto uzkrājumu īpašība, ko ECB Vispārējā tiesā neapstrīdēja. Turklāt Vispārējā tiesa secināja (pēc *Crédit Lyonnais* domām – arī pareizi), ka piemērs par riskiem, kas rodas līdzekļu masveida izņemšanas no bankām gadījumā, nevar pamatot ECB izdarītos secinājumus, jo šis piemērs attiecas uz cita veida kontiem.

2. Analīze

32. Lai vislabāk atbildētu uz šajā apelācijas sūdzības pamatā izvirzītajiem jautājumiem, uzskatu, ka vispirms ir lietderīgi aprakstīt attiecīgo juridisko kontekstu. Šim nolūkam ievada piezīmju formā īsumā atgādināšu dažus galvenos principus, kas attiecas uz ES institucionālo sistēmu un kas šķiet būtiski šajā lietā (a), un pēc tam izklāstīšu ECB lomu un pilnvaras prudenciālās uzraudzības jomā (b). Pēc tam paskaidrošu galvenos principus un jēdzienus, kas reglamentē pārbaudes tiesā standartu, ko piemēro jomās, uz kurām attiecas tā sauktā “papildu pārbaude” (c). Ņemot vērā šos principus, visbeidzot izvērtēšu pušu izvirzītos argumentus (d).

a) Ievada piezīmes (I): ES institucionālā sistēma

33. Vispirms vēlos atgādināt, ka saskaņā ar LES 13. panta 2. punktu Savienības iestādes “darbojas saskaņā ar Līgumos noteiktajām pilnvarām un atbilstīgi tajos izklāstītajām procedūrām, nosacījumiem un mērķiem”¹⁶. Šajā tiesību normā, kā uzskata Tiesa, “ir izteikts *institucionālā līdzsvara princips*, kas ir raksturīgs Savienības institucionālajai struktūrai, un tas nozīmē – katrai iestādei sava kompetence ir jāīsteno, ievērojot citu iestāžu kompetenci”¹⁷.

34. ECB kopā ar valstu centrālajām bankām ietilpst Eiropas Centrālo banku sistēmā (ECBS), kuras galvenais mērķis ir uzturēt cenu stabilitāti. Neierobežojot šo mērķi, ECBS uzdevums ir arī atbalstīt vispārējo ekonomisko politiku Eiropas Savienībā, lai veicinātu Eiropas Savienības mērķu sasniegšanu¹⁸. Šajā nolūkā LESD 132. pants un ECBS un ECB Statūtu 34. pants citastarp pilnvaro ECB “pieņemt lēmumus, kas vajadzīgi, lai veiktu uzdevumus, kuri ECBS uzticēti saskaņā ar Līgumiem un ECBS un ECB Statūtiem”.

35. ECB lēmumi tāpat kā jebkurš cits ES iestāžu akts principā ir prezumējami kā tiesiski, un to juridiskā iedarbība saglabājas tik ilgi, kamēr ar prasību atcelt aktu tie nav atsaukti vai atcelti, vai pasludināti par spēkā neesošiem sakarā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu vai sakarā ar iebildi par spēkā neesamību¹⁹. Saskaņā ar LES 19. panta 1. punktu un ECBS un ECB Statūtu 35. pantu šo lēmumu “likumību pārbauda” Eiropas Savienības Tiesa.

b) Ievada piezīmes (II): ECB un prudenciālā uzraudzība

36. Viens no ECBS uzticētajiem pamatzdevumiem ir veikt “prudenciālo uzraudzību”²⁰, kas, vispārīgi runājot, ietver finanšu sistēmas uzraudzību kopumā, lai novērstu vai mazinātu tās stabilitātes riskus, un atsevišķu finanšu iestāžu uzraudzību, lai nodrošinātu to finanšu stabilitāti un augstu ieguldītāju un noguldītāju aizsardzības līmeni. Šajā kontekstā ar Regulu Nr. 1024/2013 ECB ir uzticēti daži īpaši uzdevumi, tostarp pilnvaras nodrošināt to tiesību aktu ievērošanu, kas kredītiestādēm nosaka prudenciālās prasības, tostarp attiecībā uz sviras efektu²¹.

37. Vēl viens būtisks tiesību akts šajā jomā ir Regula Nr. 575/2013, kuras mērķis ir pastiprināt Eiropas Savienības finanšu iestāžu prudenciālās prasības. Tas tiek darīts, citastarp nosakot, ka tām jāuztur pietiekams kapitāls, saistības, kas sedz zaudējumus, un likvidi aktīvi, lai nodrošinātu to finansiālo stabilitāti. Galīgais mērķis ir padarīt šīs iestādes stabilākas un noturīgākas ekonomiskās spriedzes periodos²².

¹⁶ Mans izcēlums.

¹⁷ Skat., piemēram, spriedumu, 2016. gada 28. jūlijs, Padome/Komisija (C-660/13, EU:C:2016:616, 32. punkts). Mans izcēlums.

¹⁸ LESD 127. panta 1. punkts un 1. un 2. pants Protokolā (Nr. 4) par Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas Statūtiem (turpmāk tekstā – “ECBS un ECB Statūti”). Protokols, kas pievienots Līguma par Eiropas Savienību un Līguma par Eiropas Savienības darbību konsolidētajām versijām (OV 2010, C 83, 230. lpp.).

¹⁹ Skat., *inter alia*, spriedumu, 2019. gada 10. septembris, HTTS/Padome (C-123/18 P, EU:C:2019:694, 100. punkts un tajā minētā judikatūra).

²⁰ Skat. ECBS un ECB Statūtu 3.3. pantu un 25. pantu.

²¹ Skat. Regulas Nr. 1024/2013 4. panta 1. punkta d) apakšpunktu un 3. punktu.

²² Skat. it īpaši Regulas Nr. 575/2013 7. un 32. apsvērumu, kā arī 1. pantu.

38. Konkrētāk – Regulas Nr. 575/2013 mērķis ir nepieļaut situācijas, kurās finanšu iestādes uzkrāj pārmērīgu riska darījumu apjomu attiecībā pret pašu kapitālu (turpmāk tekstā – “svira”)²³. Patiešām, pārmērīga svira var palielināt to neaizsargātību, jo tas rada risku, ka šīm iestādēm var nākties veikt neparedzētus korektīvus pasākumus savā uzņēmējdarbības plānā, tostarp aktīvu ārkārtas pārdošanu, kas var radīt zaudējumus vai atlikušo aktīvu vērtējuma korekcijas²⁴.

39. Šim nolūkam Regulā Nr. 575/2013 ir noteikts saistošs sviras rādītājs, kas neļauj bankām pārāk lielu daļu savas darbības finansēt ar parādiem. Tomēr saskaņā ar minētās regulas 429. panta 14. punktu, kas bija piemērojams attiecīgajā brīdī, iestāde varēja lūgt iestādēm atļaut no riska darījumiem, kas ir būtiski sviras rādītāja aprēķināšanai, izslēgt konkrētus riska darījumus, kuri atbilst šajā noteikumā izklāstītajiem nosacījumiem²⁵.

40. Šajā tiesvedībā iesaistītie dalībnieki ir vienisprātis, ka attiecībā uz šādiem pieprasījumiem ECB bija rīcības brīvība. Patiešām, Regulas Nr. 575/2013 429. panta 14. punkts, kas bija piemērojams tajā laikā, noteica, ka “kompetentās iestādes var atļaut iestādei izslēgt [...]”²⁶. Šā iemesla dēļ, ņemot vērā apelācijas sūdzības iesniedzējas izvirzītos argumentus, tagad pievērsīšos tam, kādā apjomā Eiropas Savienības Tiesai ir jāveic pārbaude tiesā, ja tiek apstrīdēta tāda ES tiesību akta likumība, kura pieņemšanai attiecīgajai ES iestādei ir rīcības brīvība.

c) Galvenie principi un jēdzieni attiecībā uz pārbaudes tiesā standartu

41. LESD 263. pantā ir noteikts Eiropas Savienības Tiesas veicamās pārbaudes tiesā *tvērums*, ja tiek apstrīdēta ES tiesību akta likumība: prasību atcelt tiesību aktu var iesniegt “saistībā ar kompetences trūkumu, būtisku procedūras noteikumu pārkāpumiem, Līgumu vai jebkuru ar to piemērošanu saistītu tiesību normu pārkāpumiem, kā arī sakarā ar pilnvaru nepareizu izmantošanu”.

42. Tomēr Līgumos nav minēts, kāds ir ES tiesās piemērojamais pārbaudes tiesā *standarts*. Jēdziens “pārbaudes standarts” parasti attiecas uz tās pārbaudes *intensitāti*, ko tiesas var veikt, pārbaudot apstrīdēto aktu likumību. No cita skatupunkta raugoties, pārbaudes standarts atbilst tam, ar cik lielu pietāti tiesas izturas pret iestādēm, kas pieņēmušas apstrīdētos aktus. Acīmredzot, jo augstāka ir pārbaudes intensitāte, jo zemāka ir attiecīgajai struktūrai veltītās pietātes pakāpe, un otrādi.

43. Šajā ziņā šķiet neapstrīdams, ka ES sistēmā pārbaudes tiesā intensitāte ir visaugstākā²⁷ attiecībā uz, pirmkārt, “vienkāršu” (vai “primāro”) faktu konstatēšanu. Fakts ir vai nu patiess, vai arī nepatiess, un iespējama kļūda šajā ziņā ir pakļauta *pilnīgai pārbaudei* ES tiesās²⁸. Otrkārt, ES iestādēm, kas nav Eiropas Savienības Tiesa, var būt zināma rīcības brīvība, *piemērojot* ES noteikumus, bet ne tos *interpretējot*. Patiesībā Eiropas Savienības Tiesai kā ES tiesību aktu augstākajai interpretētājai ir “jāizskaidro tiesību akts”²⁹.

²³ Skat. minētās regulas 90. apsvērumu un 4. panta 1. punkta 93. apakšpunktu.

²⁴ Skat. minētās regulas 4. panta 1. punkta 94. apakšpunktu.

²⁵ Skat. šo secinājumu 7. punktu.

²⁶ Mans izcēlums.

²⁷ Ņemot vērā izņēmuma gadījumus, kad ES tiesas var īstenot neierobežotu jurisdikciju: skat. LESD 261. pantu un it īpaši 31. pantu Padomes Regulā (EK) Nr. 1/2003 (2002. gada 16. decembris) par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti Līguma 81. un 82. pantā (OV 2003, L 1, 1. lpp.).

²⁸ Šajā ziņā skat. ģenerāladvokāta A. Tizzano [A. Tizzano] secinājumus lietā Komisija/Tetra Laval (C-12/03 P, EU:C:2004:318, 85. un 86. punkts).

²⁹ Vispārīgi šajā ziņā – spriedums, 2011. gada 8. decembris, *KME Germany* u.c./Komisija (C-272/09 P, EU:C:2011:810, 102. punkts).

44. Tomēr saskaņā ar iedibināto judikatūru ES iestādēm tiek piešķirta zināma labvēlība, ja tām ir zināma rīcības brīvība attiecīgo noteikumu piemērošanā. Šajā kontekstā rīcības brīvību definētu kā tādu rīcības brīvību, ko ES primārās vai sekundārās tiesības (tieši vai netieši) piešķir ES iestādēm, lai tās varētu izvēlēties starp dažādiem likumīgiem rīcības virzieniem, piemērojot konkrētu noteikumu, lai sasniegtu konkrētu mērķi.

45. Cik man zināms, katrā tiesību sistēmā pastāv zināma veida tiesu iestāžu ierobežošana attiecībā pret administrāciju gadījumos, kad tai ir rīcības brīvība³⁰. Man ir grūti iedomāties tiesību sistēmu, kas varētu pienācīgi darboties – vismaz no mūsdienu Rietumu demokrātijas viedokļa, kas balstās uz tādiem principiem kā varas dalīšana un institucionālais līdzsvars –, ja tiesu vara būtu pilnvarota atcelt un aizstāt katru administrācijas pieņemto lēmumu, pamatojoties uz jebkuru iemeslu.

46. Atgriežoties pie ES sistēmas, man šķiet, ka kopumā var izdalīt divas plašas rīcības brīvības kategorijas.

1) Rīcības brīvības kategorijas

47. Pirmkārt, daži ES noteikumi nepārprotami dod attiecīgajām ES iestādēm zināmu rīcības brīvību izvēlēties, vai un/vai kā rīkoties noteiktos apstākļos, pamatojoties uz dažiem politikas apsvērumiem. Šajā ziņā minēšu divus piemērus. Saskaņā ar LESD 107. panta 3. punktu Komisija var atzīt, ka daži valsts atbalsta veidi ir saderīgi ar iekšējo tirgu, ja ir izpildīti konkrēti nosacījumi. Saskaņā ar LESD 215. panta 2. punktu, ja to paredz lēmums, kas pieņemts saskaņā ar Līguma par ES V sadaļas 2. nodaļu, Padome var pieņemt ierobežojošus pasākumus pret fiziskām vai juridiskām personām un grupām vai nevalstiskām organizācijām. Saskaņā ar abiem noteikumiem atbildīgajai iestādei ir dota iespēja pieņemt lēmumu par politiski vispiemērotāko rīcības veidu. Šos gadījumus var saukt par “politikas” rīcības brīvības situācijām³¹.

48. Otrkārt, ir situācijas, kuras var dēvēt par “tehniska rakstura diskretuma” situācijām³², kurās zināmas manevrēšanas iespējas attiecīgajām ES iestādēm ir saistītas ar to, ka attiecīgie ES noteikumi prasa *sarežģītu* tehnisku (piemēram, ekonomisku vai zinātnisku) novērtējumu, lai nodrošinātu, ka konkrētā situācija ir iekļauta īpašā (un relatīvi nenoteiktā) juridiskā jēdzienā. Piemēram, vai konkrēts atbalsts ir saderīgs ar iekšējo tirgu, jo tas “atbilst transporta koordinācijas vajadzībām” LESD 93. panta izpratnē? Vai konkrēts apstākļu kopums rada “pārmērīga budžeta deficīta risku” dalībvalstī LESD 126. panta 3. punkta izpratnē?

49. Attiecībā uz otro rīcības brīvības kategoriju es vēlētos izmantot iespēju, lai precizētu vienu jēdzienu. Manuprāt, novērtējums nav “sarežģīts” tikai tāpēc, ka attiecīgo faktu noteikšana nav vienkārša, bet gan tāpēc, ka tam ir nepieciešams sarežģīts, laikietilpīgs un uz specifiskām

³⁰ Plašu ES sistēmas un dažu dalībvalstu sistēmu salīdzinājumam skat. Schwarze, J., *European Administrative Law*, pārskatītais pirmais izdevums, 2006, Sweet&Maxwell, 261.–503. lpp. Skat. arī Mendes, J., “Bounded Discretion in EU Law: A Limited Judicial Paradigm in a Changing EU”, *Modern Law Review*, 2017, 451.–462. lpp. Salīdzinājumam ar ASV sistēmu skat. Shapiro, M., Codification of Administrative Law: The US and the Union, *European Law Journal*, 1996, 26.–47. lpp. Par Eiropas Cilvēktiesību tiesas un Starptautiskās tiesas pieeju šajā jautājumā citastarp skat. Gruszczynski, L., Werner, W. (red.), *Deference in International Courts and Tribunals: Standard of Review and Margin of Appreciation*, Oxford University Press, 2014, 13. un 17. nodaļa.

³¹ Juridiskajā literatūrā tās dažkārt dēvē par “klasiskās”, “tīras” vai “pareizas” rīcības brīvības situācijām.

³² Daži autori šajā kontekstā izvēlas nelietot terminu “rīcības brīvība” un runā par “novērtējuma robežu”.

zināšanām balstīts process. Patiešām – būtu dīvaini uzskatīt, ka tiesneši var atturēties no efektīvas tiesiskās aizsardzības piešķiršanas personām ikreiz, kad lieta no faktu viedokļa nav skaidra³³. Faktu sarežģītība neattaisno tiesnešu bezdarbību vai virspusīgumu.

50. Manuprāt, “sarežģīts” vērtējums ir tikai tāds, kad attiecīgos faktus *nav* iespējams noteikt *objektīvi* vai ar *absolūtu pārliecību*³⁴, jo saprātīgas un labi informētas personas varētu vismaz zināmā mērā nebūt vienisprātis par faktu noskaidrošanas rezultātiem vai faktu juridisko kvalifikāciju³⁵. Tā tas var būt gadījumā, kad attiecīgajai iestādei, piemēram, ir jāizmanto daži modeļi vai pieņēmumi, lai no vienkāršu faktu kopuma izdarītu secinājumus par noteiktiem sarežģītiem faktiem³⁶ vai lai izdarītu dažus vērtējošus spriedumus, lai kvalificētu faktus un/vai noteiktu no tiem izrietošās tiesiskās sekas³⁷.

51. Situācijas, kurās attiecīgajām iestādēm tiek izrādīta zināma cieņa, var konstatēt jau Tiesas darbības pirmsākumos³⁸. It īpaši nozīmīgajā spriedumā *Meroni* Tiesa faktiski nošķīra divas rīcības brīvības kategorijas³⁹.

52. Tomēr man jāatzīst, ka šo atšķirību ne vienmēr ir viegli noteikt. Patiešām, var apgalvot, ka tas, ka likumdevējs izmanto īpaši nenoteiktus un plaši formulētus jēdzienus, praksē nozīmē netiešu deleģējumu attiecīgajām iestādēm izdarīt dažas politiskas izvēles. Tomēr iepriekš minēto iemeslu dēļ uzskatu, ka starp abām kategorijām pastāv konceptuāla atšķirība. Parasti teiktu, ka *tehniskā* rīcības brīvība galvenokārt attiecas uz lēmumu pieņēmēja *kognitīvo* procesu, savukārt *politikas* rīcības brīvība galvenokārt attiecas uz tā *gribas* aktu⁴⁰.

53. Tomēr, kas ir svarīgi šajā lietā, ES tiesas ir pieņēmušas salīdzinoši līdzīgu pieeju attiecībā uz *pārbaudes tiesā standartu* abās situācijās. Šis standarts ir pamatā tam, ko bieži dēvē par “papildu pārbaudi”. Šajā ziņā īpaši svarīgi ir divi judikatūras virzieni.

³³ Līdzīgi skat. ģenerāladvokāta F. Dž. Džeikobsa [F. J. Jacobs] secinājumus lietā *Technische Universität München* (C-269/90, EU:C:1991:317, 13. punkts).

³⁴ Piemēram, vienā no agrīnajām lietām Tiesa atsaucās uz “sarežģītiem vērtējuma spriedumiem, kurus pēc to būtības nav iespējams objektīvi pierādīt”: skat. spriedumu, 1971. gada 17. marts, *Marcato*/Komisija (29/70, EU:C:1971:29, 7. punkts). Par nostājām, kas ir līdzīgas šajos secinājumos paustajām, skat. Forwood, N., “The Commission’s More Economic Approach – Implications for the role of the EU Courts, the treatment of economic evidence and the scope of judicial review”, in Ehlermann, C. D., Marquis M. (red.), *European Competition Law Annual 2009: Evaluation of evidence and its judicial review in competition cases*, Hart Publishing, 2011, 13. lpp.; un Bellamy, C., “Judicial Enforcement of Competition Law”, OECD, Policy Roundtables, 1996, 106. lpp.

³⁵ Līdzīgus apsvērumus skat. Vesterdorf, B., “Standard of Proof in Merger Cases: Reflections in the Light of Recent Case Law of the Community Courts”, 2005, *European Competition Journal*, 17. lpp.

³⁶ Piemēram, kad perspektīvas analizē ir jāparedz dažādas cēloņu un seku ķēdes: skat. spriedumu, 2019. gada 16. janvāris, Komisija/*United Parcel Service* (C-265/17 P, EU:C:2019:23, 32. punkts).

³⁷ Tas attiecas, piemēram, uz gadījumiem, kad ir jānosaka, vai konkrētā situācija sasniedz smaguma, nozīmīguma vai lieluma *sliksni*, kas noteikts konkrētā noteikumā. Piemēram, LESD 66. pants ļauj Padomei *ārkārtas apstākļos* veikt aizsardzības pasākumus, kas nepieciešami, ja kapitāla aprīte rada vai draud radīt *nopietnas* grūtības ekonomiskās un monetārās savienības darbībai.

³⁸ Skat., piemēram, spriedumus, 1966. gada 13. jūlijs, *Consten* un *Grundig*/Komisija (56/64 un 58/64, EU:C:1966:41, 347. lpp.), un 1973. gada 14. marts, *Westzucker* (57/72, EU:C:1973:30, 4.–17. punkts). Visticamāk, šis judikatūras saknes meklējamas (tobrīd spēkā esošā) EOTK līguma 33. panta pirmajā daļā, kas prasībās par Augstās iestādes lēmumu atcelšanu liedza Tiesai, izņemot izņēmumus, “pārbaudīt situācijas novērtējumu, kas izriet no ekonomiskajiem faktiem vai apstākļiem, kuru gaismā Augstā iestāde ir pieņēmusi savus lēmumus vai ieteikumus”.

³⁹ Spriedums, 1958. gada 13. jūnijs, *Meroni*/Augstā iestāde (9/56, EU:C:1958:7, 152. un 154. punkts). Nesenāks spriedums, 2014. gada 22. janvāris, Apvienotā Karaliste/Parlaments un Padome (C-270/12, EU:C:2014:18, 41.–54. punkts).

⁴⁰ Skat. Giannini, M. S., *Il Potere Discrezionale della Pubblica Amministrazione, Concetto e Problemi*, Giuffrè, 1939, 42. un 43. lpp.

2) Papildu pārbaude(-es) un acīmredzamas kļūdas

54. No vienas puses, saskaņā ar iedibināto judikatūru ES iestādēm ir piešķirta samērā plaša rīcības brīvība jomās, kurās to rīcība ir saistīta ar *politisku, ekonomisku un sociālu izvēli* un kurās tām ir jālīdzsvaro politiskie apsvērumi. Šādās situācijās pieņemtos pasākumus var ietekmēt tikai tad, ja tie ir *acīmredzami nepiemēroti* attiecībā uz mērķi, ko kompetentā iestāde cenšas sasniegt⁴¹.

55. No otras puses, *sarežģītu tehnisku novērtējumu* gadījumā Tiesa ir konsekventi uzskatījusi, ka pārbaude tiesā “aprobežojas ar to, lai pārbaudītu, vai ir ievēroti procesuālie noteikumi un pamatojuma izklāsts, vai fakti ir precīzi izklāstīti un vai nav pieļauta *acīmredzama kļūda* faktu *izvērtējumā* vai pilnvaru nepareiza izmantošana”⁴². Šajā ziņā Tiesa ir arī piebildusi, ka rīcības brīvības pastāvēšana attiecībā uz tehniskiem jautājumiem tomēr nenozīmē, ka ES tiesām būtu jāatturas no iestāžu veiktā tehniska rakstura informācijas izvērtējuma pārbaudes. Tostarp tiesai ir “ne vien jāpārbauda izvirzīto pierādījumu faktiskā precizitāte, uzticamība un konsekvence, bet arī jākontrolē, vai šie pierādījumi veido visu atbilstošo datu kopumu, kas jāņem vērā, izvērtējot sarežģītu situāciju, un to, vai tie pamato no tiem izdarītos secinājumus”⁴³.

56. Šiem diviem judikatūras virzieniem, neraugoties uz dažām terminoloģiskām atšķirībām, par kuru nozīmi vēl runāšu vēlāk⁴⁴, ir svarīgs kopīgs elements. Attiecībā uz apstrīdētā tiesību akta būtību ES tiesu iestādes var nosodīt attiecīgo iestādi tikai *acīmredzamu* kļūdu gadījumā.

57. Ņemot to vērā, gribētu piebilst, ka uzskatu, ka jēdziena “acīmredzams” lietošana šajā kontekstā ir nedaudz neveiksmīga. Patiešām, šis vārds varētu radīt priekšstatu, ka kļūdas, kas nav pietiekami acīmredzamas, ES tiesas nevērtēs⁴⁵. Manuprāt, tā būtu nepareiza šī vārda izpratne. Šāda pieeja pārbaudei tiesā diez vai būtu saderīga, vispirms un galvenokārt, ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 47. pantu, kurā tiesības uz efektīvu tiesisko aizsardzību nav ierobežotas ar gadījumiem, kad ir *acīmredzami* pārkāptas personu tiesības un brīvības.

58. Manuprāt, jēdziens “acīmredzams” ir jāsaprot, atsaucoties uz prasītāja pienākumu atbilstoši *prasītajam standartam*⁴⁶ pierādīt, ka attiecīgās iestādes veiktā analīze ir bijusi nepamatota vai izdarītie secinājumi nav ticami⁴⁷. Kā minēts 43. punktā, vismaz teorētiskā līmenī kļūda, ko iestāde pieļāvusi, konstatējot vienkāršus faktus vai interpretējot tiesību normas, ir “melna vai balta” (tas ir, pareiza vai nepareiza) situācija. Turpretim, ja kompetentajai iestādei ir zināma rīcības brīvība attiecībā uz to, kā piemērot kādu noteikumu, pastāv (plašāks vai šaurāks, atkarībā no apstākļiem) iespēju loks, no kura šī iestāde var likumīgi izvēlēties. Tādējādi kļūda vērtējumā pastāv tikai tad, ja iestāde ir izvēlējusies rīcību, kas neietilpst tiesību normas pieļaujamās piemērošanas diapazonā.

⁴¹ Skat. *inter alia* spriedumus, 2016. gada 1. marts, *National Iranian Oil Company/Padome* (C-440/14 P, EU:C:2016:128, 77. punkts un minētā judikatūra), un 2021. gada 15. jūlijs, *Komisija/Landesbank Baden-Württemberg* un *SRB* (C-584/20 P un C-621/20 P, EU:C:2021:601, 117. punkts un tajā minētā judikatūra).

⁴² Skat. neseno spriedumu, 2020. gada 7. maijs, *BTB Holding Investments* un *Duferco Participations Holding/Komisija* (C-148/19 P, EU:C:2020:354, 56. punkts un tajā minētā judikatūra). Mans izcēlums.

⁴³ Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2014. gada 10. jūlijs, *Telefónica* un *Telefónica de España/Komisija* (C-295/12 P, EU:C:2014:2062, 54. punkts un tajā minētā judikatūra). Skat. arī ģenerālvokāta A. Ticano secinājumus lietā *Komisija/Tetra Laval* (C-12/03 P, EU:C:2004:318, 87. un 88. punkts).

⁴⁴ Skat. šo secinājumu 64.–66. punktu.

⁴⁵ Šķiet, ka šādu viedokli puda ģenerālvokāts L. M. Pojarešs Maduru [*L. M. Poiars Maduro*] secinājumos lietā *Arcelor Atlantique et Lorraine* u.c. (C-127/07, EU:C:2008:292, 39. punkts). Es tomēr nepiekrītu.

⁴⁶ Kā minēts 35. punktā, ES tiesību akti tiek uzskatīti par likumīgiem, kamēr Tiesa tos neatceļ vai nepasludina par spēkā neesošiem vai nepiemērojamiem. Pusei, kas apgalvo, ka apstrīdētais tiesību akts ir prettiesisks, ir jāpierāda fakti, ar kuriem ir pamatoti tās apgalvojumi. Par šo jautājumu skat. neseno ģenerālvokāta M. Špunara [*M. Szpunar*] secinājumus lietā *PlasticsEurope/ECHA* (C-119/21 P, EU:C:2022:655, 55.–60. punkts).

⁴⁷ Turpat, 69. punkts.

59. Šie apsvērumi ved mani pie nākamā jautājuma, ko vēlos uzsvērt.

3) Nav “*ex novo*” pārskatīšanas

60. Saskaņā ar LESD 263., 267. un 277. pantu ES tiesas “pārbauda ES tiesību aktu likumību”, kas nozīmē to *likumības*, nevis *lietderības* pārbaudi. ES tiesas tikai kontrolē, vai apstrīdētais akts ir pieņemts atbilstoši attiecīgajām procesuālajām un materiālajām tiesību normām, ņemot vērā tās puses iesniegtos pamatus, kura apstrīd šī akta tiesiskumu, un tās iesniegtos pierādījumus⁴⁸.

61. Tiesneši neizskata visu lietu vēlreiz, lai noteiktu, kāda, viņuprāt, būtu bijusi labākā rīcība attiecīgajai iestādei konkrētajos apstākļos. Tiesvedība ne tikai nav piemērota jebkādai *ex novo* pārskatīšanai⁴⁹, bet – kas ir vēl svarīgāk – pastāv konstitucionāls iemesls, kurš aizliedz veikt pilnīgu tiesas pārbaudi attiecībā uz administrācijas diskrecionāro izvēli. Šādos gadījumos pilnvaras izdarīt šādu izvēli ir nepārprotami uzticētas citai iestādei, nevis Eiropas Savienības Tiesai⁵⁰. Pārāk agresīva pārbaude tiesā aizskartu rīcības brīvību, kas iestādēm ir piešķirta, lai tās varētu efektīvi īstenot savas pilnvaras, tādējādi nonākot pretrunā principam par pilnvaru piešķiršanu iestādēm un izjaucot iestāžu līdzsvara principu⁵¹.

62. Tāpēc, kā to trāpīgi norādījusi ģenerālvokāte J. Kokote [*J. Kokott*], lai konstatētu acīmredzamu kļūdu vērtējumā, nepietiek ar to, ka tiesneši tikai pauž atšķirīgu viedokli nekā iestāde, kas atbildīga par pārbaudāmo aktu. Ja faktu un pierādījumu kopums pamatoti pieļauj dažādus vērtējumus, nevar būt juridisku iebildumu, ja šī iestāde pieņem vienu no tiem, pat ja tas nav tas, ko ES tiesu sistēma uzskata par vēlamu. Acīmredzama kļūda vērtējumā pastāv tikai tad, ja attiecīgās iestādes izdarītie secinājumi vairs nav attaisnojami, ņemot vērā faktu un pierādījumu kopumu. Tas ir, ja, neraugoties uz iestādes rīcības brīvību, tās lēmumam nav saskatāms saprātīgs pamats⁵².

4) Konkrēta standarta noteikšana katrā gadījumā

63. Tomēr jāatzīst, ka katrā atsevišķā gadījumā noteikt precīzas iestādes pieļaujamās rīcības brīvības robežas – un līdz ar to arī pārbaudes tiesā intensitāti – dažkārt var būt sarežģīts uzdevums. Iestādes rīcības brīvība, pieņemot konkrētu lēmumu, katrā gadījumā ir acīmredzami atšķirīga un atkarīga no vairākiem mainīgajiem apstākļiem. Svarīgākie no šiem mainīgajiem apstākļiem, manuprāt, ir šādi.

64. Pirmkārt, abas 54. un 55. punktā minētās judikatūras nostādnes liecina, ka iestādēm tiek piešķirta lielāka rīcības brīvība, ja tās rīkojas *likumdevēja statusā*, nekā tad, ja tās rīkojas savu *administratīvo funkciju* kontekstā⁵³. Kā ģenerālvokāts F. Ležē [*Ph. Léger*] pamatoti norādīja lietā *Rica Foods*, pieņemot vispārpiemērojamus tiesību aktus, iestādēm “parasti ir jāizvērtē

⁴⁸ Izņemot, protams, iespējamus tiesību akta trūkumus, kurus kā sabiedriskās kārtības jautājumus ES tiesas var izskatīt *ex officio*.

⁴⁹ Tā kā iemeslus tam ir sīki izskaidrojuši citi izglītoti kolēģi un akadēmiķi, man tie šeit nav jāatkārto. Atgādināšu tikai lasītājam, citastarp, ģenerālvokāta F. Dž. Džeikobsa secinājumus lietā *Technische Universität München* (C-269/90, EU:C:1991:317, 15. un 16. punkts); un Craīga, P., *EU Administrative Law*, 3. izd., Oxford University Press, 2018, 472.–474. lpp.

⁵⁰ Skat. ģenerālvokāta L. Pojareša Maduru secinājumus lietā Komisija/*max.mobil* (C-141/02 P, EU:C:2004:646, 78. punkts).

⁵¹ Skat. šo secinājumu 33. punktu.

⁵² Šajā nozīmē skat. secinājumus lietā Komisija/*Alrosa* (C-441/07 P, EU:C:2009:555, 84. punkts).

⁵³ Judikatūras pirmais virziens galvenokārt attiecas uz Eiropas Savienības tiesību aktu apstrīdēšanu, savukārt otrais judikatūras virziens pārsvarā attiecas uz ES iestāžu administratīvajiem lēmumiem. Par šo jautājumu skat. arī Schwarze, J., *European Administrative Law*, minēts iepriekš, 298. lpp.

atšķirīgas intereses un tādējādi jāpieņem politiskās izvēles iespējas, kas izriet no to atbildības. “Politiska” rakstura diskrecionārā vara tādējādi atbilst *politiskai atbildībai*, ko [ES] noteikumi nodod kādai iestādei”⁵⁴.

65. Saskaņā ar LES 10. panta 1. punktu “Savienības darbības pamatā ir *pārstāvības demokrātija*”⁵⁵. Tādējādi ES tiesu iestāžu kompetencē nevar būt lemt par ES iestāžu, kurām to demokrātiskās legimitātes dēļ ir piešķirtas pilnvaras pieņemt tiesību aktus, politisko izvēli. Turpretim, ja tiesību aktam ir galvenokārt izpildes akta raksturs un tā iedarbība ir paredzēta tikai attiecībā uz vienu vai vairākām konkrētām personām, ES tiesām ir lielāka nepieciešamība aizsargāt šo personu tiesības pret iespējamu nelikumīgu administratīvu rīcību.

66. Otrkārt, šī judikatūra arī liecina, ka *politikas rīcības brīvībai* parasti vajadzētu nozīmēt lielāku rīcības brīvību attiecīgajai iestādei⁵⁶. Arī tas, manuprāt, ir pamatoti. Patiešām, politikas diskrecionārās varas gadījumā attiecīgajai iestādei ir skaidri piešķirtas pilnvaras izvēlēties starp dažādiem rīcības virzieniem, kas visi ir likumīgi, pamatojoties uz tās veikto attiecīgo apstākļu izvērtējumu. Turpretim *tehniskā rīcības brīvība* parasti ir šaurāka, jo tā ir tikai (paredzamas vai neparedzamas) sekas tam, ka iestādei, lai piemērotu tiesību aktus, ir jāizvērtē sarežģītas situācijas, kurās daži no attiecīgajiem elementiem ir nenoteikti, spekulatīvi vai subjektīvi⁵⁷. Turklāt novēroju, ka vairumā gadījumu politiskās rīcības brīvības īstenošana nozīmē arī zināmas tehniskās rīcības brīvības īstenošanu⁵⁸, bet pretējais (ne vienmēr) ir taisnība⁵⁹.

67. Treškārt – un vēl svarīgāk – ES iestādēm piešķirtā rīcības brīvība ir īpaši atkarīga no attiecīgo noteikumu *formulējuma* un *mērķa*. ES (konstitucionālais vai parastais) likumdevējs ir tas, kurš, pieņemot attiecīgās tiesību normas, deleģē iestādēm noteiktas pilnvaras un nosaka robežas, kurās tās var šīs pilnvaras īstenot⁶⁰.

68. Paviršs ieskats dažādos ES noteikumos liecina, ka ES likumdevēja izvēle šajā jomā ir ļoti atšķirīga. Attiecībā uz *politikas rīcības brīvību* dažkārt noteikumi atstāj neierobežotu rīcības brīvību atbildīgajai iestādei⁶¹, savukārt citos gadījumos šī rīcības brīvība ir dažādā mērā ierobežota, nosakot faktorus, kas iestādei ir jāņem vērā⁶². Attiecībā uz *tehnisku rīcības brīvību* iestādes rīcības brīvība jo īpaši ir atkarīga, pirmām kārtām, no konstatējamās vai izvērtējamās situācijas sarežģītības un, otrām kārtām, no juridiskā jēdziena abstrakcijas vai atvērtības pakāpes, ar kuru šī situācija ir jāsaprot. Arī šie divi aspekti var ievērojami atšķirties. Piemēram, Tiesa ir

⁵⁴ Secinājumi lietā *Rica Foods/Komisija* (C-40/03 P, EU:C:2005:93, 45. punkts). Mans izcēlums.

⁵⁵ Mans izcēlums. Skat. arī LES 2. pantu.

⁵⁶ Pirmajā judikatūras virzienā noteiktais “acimredzami neatbilstoša mērķa” kritērijs, šķiet, prasītājam izvirza samērā augstu prasību. Turpretī otrajā judikatūras virzienā ES tiesas paskaidroja, ka “acimredzamas kļūdas” kritērijs neatbrīvo ES tiesu no pienākuma citastarp pārbaudīt pierādījumu pilnīgumu un ticamību, kā arī konsekvenci starp pierādījumiem un no tiem izdarītajiem secinājumiem. Šis tiesu prakses fragments, iespējams, norāda uz stingrāku pārbaudes veidu attiecībā uz tikai tehniskas rīcības brīvības situācijām. Pārfrāzējot *M. Jaeger*, es teiktu, ka judikatūra liecina par zināmu “papildu” pārbaudes “ierobežošanu” tehniskās rīcības brīvības gadījumos. Skat. *Jaeger, M., “The Standard of Review in Competition Cases Involving Complex Economic Assessments: Towards the Marginalisation of the Marginal Review?”*, *Journal of European Competition Law & Practice*, 2011, 295.–314. lpp.

⁵⁷ Tomēr jāatzīst, ka daži stingri noteiktas politikas rīcības brīvības veidi var dot attiecīgajai iestādei mazāk manevrēšanas iespēju nekā tie, kas izriet no tehniskiem novērtējumiem, kuri nepieciešami saskaņā ar tiesību normām, kurās izmantots viens vai vairāki nenoteikti jēdzieni.

⁵⁸ Tas ir, parametru, kritēriju vai elementu izvērtēšana, pamatojoties uz kuriem iestāde veido viedokli par labāko rīcības virzienu konkrētajos apstākļos.

⁵⁹ Bieži vien tiesību normas paredz noteiktu rīcību (institūcija “rikojas”), ja ir izpildīti tajās izklāstītie nosacījumi.

⁶⁰ Šajā ziņā skat. ģenerālvokāta L. Pojareša Maduru secinājumus lietā *Komisija/max.mobil* (C-141/02 P, EU:C:2004:646, 79. punkts). Tas diezgan loģiski izriet no LES 13. panta 2. punktā nostiprinātā pilnvaru piešķiršanas iestādēm principa: skat. šo secinājumu 33. punktu.

⁶¹ Tas attiecas, piemēram, uz Komisijas lēmumu sākt pārkāpuma procedūru pret dalībvalsti saskaņā ar LESD 258. un 260. pantu. Šajā ziņā skat. spriedumu, 2022. gada 8. marts, *Komisija/Apvienotā Karaliste* (Ar pārāk zemu novērtējumu saistītas krāpšanas apkarošana) (C-213/19, EU:C:2022:167, 203. punkts un tajā minētā judikatūra).

⁶² Skat., piemēram, LESD 101. panta 3. punktu un 107. panta 3. punktu.

norādījusi⁶³, ka perspektīvas analīze⁶⁴ pēc savas būtības atšķiras no pagātnes vai faktisko notikumu novērtējuma⁶⁵. Turklāt, lai sniegtu faktu juridisko kvalifikāciju, var būt nepieciešams galvenokārt empīrisks izvērtējums⁶⁶, vai arī noteikti vērtējoši spriedumi⁶⁷.

69. Ceturtkārt, rīcības brīvības īstenošanas pārbaudes intensitātei ir jābūt atkarīgai arī no pieteikuma iesniedzēja norādīto tiesību rakstura un iejaukšanās pakāpes. Kā Tiesa konstatēja spriedumā *Digital Rights Ireland*, “ja runa ir par iejaukšanos pamattiesībās, [attiecīgās ES iestādes] rīcības brīvības apjoms var izrādīties ierobežots atkarībā no vairākiem faktoriem, tostarp jo īpaši no [...] attiecīgo *tiesību*, ko garantē harta, *rakstura*, *iejaukšanās rakstura un smaguma* un iejaukšanās *mērķa*”. Nopietna iejaukšanās būtiskajos pamattiesību aspektos nozīmē, ka “[iestādes] rīcības brīvība ir ierobežota, kā rezultātā šīs rīcības brīvības pārbaudei jābūt stingrai”⁶⁸.

70. Visbeidzot – bet ne mazāk svarīgi – man šķiet, ka *juridiskais* un *faktiskais konteksts*, kurā tiesību akts ir pieņemts, var ietekmēt arī attiecīgās iestādes rīcības brīvību un līdz ar to arī ES tiesu veikto šīs rīcības brīvības faktiskās īstenošanas pārbaudi.

71. Attiecībā uz pirmo aspektu domāju, piemēram, piesardzības principu sabiedrības veselības vai vides aizsardzības jomā⁶⁹, vai nevainīguma prezumpcijas principu konkurences tiesību jomā⁷⁰. Manuprāt, šo principu piemērošana atsevišķos gadījumos varētu novirzīt līdzsvaru uz rīcību vai bezdarbību vai dot attiecīgajai iestādei lielāku rīcības brīvību attiecībā uz konkrēta veida iejaukšanos nekā cita veida iejaukšanos.

72. Attiecībā uz otro aspektu ir saprotams, ka to, kā iestādes izmanto savu rīcības brīvību, ietekmē apstākļi, kas dominē to aktu pieņemšanas brīdī. Piemēram, kopš 2022. gada 24. februāra, kad Krievijas Federācija iebruka Ukrainā, var būt pēkšņi un būtiski mainījusies atbilstošā vide, kas attiecas uz ES enerģētikas politikas jomā veicamajām izvēlēm.

73. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uzskatu, ka nepastāv vienota un specifiska pārbaudes tiesā intensitāte, kas būtu spēkā visos gadījumos, kad ES iestādēm ir zināma (politiska vai tehniska) rīcības brīvība attiecībā uz to, kā piemērot konkrētu noteikumu⁷¹. Es arī nedomāju, ka šajā ziņā varētu izstrādāt vienkāršu pārbaudi vai formulu⁷². “Papildu” pārbaude, uz ko ES tiesas parasti ir norādījušas, var būt *vairāk* vai *mazāk* margināla atkarībā no katras lietas konkrētajiem

⁶³ Skat., *inter alia*, spriedumu, 2005. gada 15. februāris, Komisija/*Tetra Laval* (C-12/03 P, EU:C:2005:87, 42. punkts).

⁶⁴ Piemēram, Padomes Regulas (EK) Nr. 139/2004 (2004. gada 20. janvāris) par kontroli pār uzņēmumu koncentrāciju (EK Apvienošanās regula) (OV 2004, L 24, 1. lpp.) 2. panta 3. punktā noteikts, ka Komisija aizliedz ierosinātās uzņēmumu koncentrācijas, kuru *īstenošana* “būtiski kavētu efektīvu konkurenci kopējā tirgū vai nozīmīgā tā daļā”.

⁶⁵ Piemēram, vai ES konkurences noteikumu piemērošana uzņēmumam, kuram uzticēts sniegt dažus vispārējas tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojumus dalībvalstī, “juridiski vai faktiski traucētu [tam] uzticēto konkrēto uzdevumu izpildi” LESD 106. panta 2. punkta izpratnē?

⁶⁶ Piemēram, vai apgabalā ir “ārkārtīgi zems dzīves līmenis” vai “liels bezdarbs” LESD 107. panta 3. punkta a) apakšpunkta izpratnē?

⁶⁷ Piemēram: vai LESD 122. panta 2. punkta izpratnē dalībvalsts ir nonākusi grūtībās vai to *būtiski* apdraud *nopietnas grūtības*, ko izraisījušas dabas katastrofas vai *ārkārtēji notikumi*, kurus tā nevar ietekmēt?

⁶⁸ Spriedums, 2014. gada 8. aprīlis, *Digital Rights Ireland* u.c. (C-293/12 un C-594/12, EU:C:2014:238, 47. un 48. punkts).

⁶⁹ Skat., piemēram, spriedumu, 2022. gada 16. jūnijs, *SGL Carbon* u.c./Komisija (C-65/21 P un no C-73/21 P līdz C-75/21 P, EU:C:2022:470, 95. un 96. punkts un tajos minētā judikatūra).

⁷⁰ Skat., tostarp, spriedumu 2012. gada 22. novembris, *E.ON Energie*/Komisija (C-89/11 P, EU:C:2012:738, 71. un 72. punkts).

⁷¹ Šajā ziņā skat. Lefèvre, S., Prek, M., ““Administrative Discretion”, “Power of Appraisal” and “Margin of Appraisal” in Judicial Review Proceedings at the General Court”, *Common Market Law Review*, 2016, 377. lpp.; un Craig, P., minēts iepriekš, 445. lpp.

⁷² Iespējams, ka tas ir viens no iemesliem, kāpēc ES tiesas šos jautājumus nav īpaši izvērsti aplūkojušas, šajā ziņā pieņemot samērā “pragmatisku” vai “elastīgu” pieeju. Skat. Schwarze, J., “Judicial Review of European Administrative Procedure”, *Law and Contemporary Problems*, 2004, 100. un 101. lpp.; un Mendes, J., minēts iepriekš, 5. lpp.

apstākļiem. Tādējādi ES tiesām katrā atsevišķā gadījumā, ņemot vērā visus attiecīgos apstākļus, ir jānosaka konkrētā pārbaudes intensitāte, kas jāpiemēro, pārbaudot iestādes rīcības brīvības izmantošanu⁷³.

74. Protams, daži uzskata, ka skaidras pārbaudes trūkums var radīt juridisku nenoteiktību. Tomēr, kā minēts šo secinājumu iepriekšējos punktos, pareizo pārbaudes intensitāti var noteikt, pārbaudot attiecīgās iestādes rīcības brīvību, un zināmas norādes šajā ziņā var iegūt no ES institucionālo tiesību vispārējiem noteikumiem un principiem.

75. Ņemot vērā šos noteikumus un principus, tagad izvērtēšu pušu argumentus saistībā ar ECB pirmo apelācijas pamatu.

d) Izvērtējums

76. Vispārējā tiesa pārsūdzētajā spriedumā būtībā atzina, ka ECB ir pieļāvusi acīmredzamu kļūdu vērtējumā, noraidot *Crédit Lyonnais* lūgumu izslēgt no tās sviras rādītāja aprēķina visu tās riska darījumu ar *CDC*.

77. Tādējādi, lai izskatītu ECB pirmo apelācijas pamatu, ir jāpārbauda, vai Vispārējā tiesa, izdarot šo secinājumu, ir piemērojusi pareizu pārbaudes standartu. Vai Vispārējā tiesa, kā apgalvo ECB, ir veikusi aplūkojamās situācijas *ex novo* novērtējumu, neievērojot Savienības likumdevēja šai iestādei uzticēto rīcības brīvību prudenciālajos jautājumos? Vai arī Vispārējā tiesa ir tikai konstatējusi – kā apgalvo *Crédit Lyonnais* –, ka ECB ir pieņēmusi apstrīdēto lēmumu, pamatojoties uz informāciju, kas nav patiesa, ticama un konsekventa?

78. Zināmā mērā solidarizējos ar *Crédit Lyonnais* izvirzītajiem argumentiem. No pirmā acu uzmetiena pārsūdzētā sprieduma tekstu patiešām var lasīt tā, ka Vispārējā tiesa savu uzdevumu pārbaudīt apstrīdētā lēmuma tiesiskumu ir veikusi saskaņā ar šo secinājumu 55. punktā minēto iedibināto judikatūru, kas pienācīgi atgādināta pārsūdzētā sprieduma 98. un 99. punktā. Patiešām Vispārējā tiesa vienkārši konstatēja, ka: i) ECB savā analizē nav ņēmusi vērā vai nav pienācīgi izvērtējusi atsevišķus situācijai būtiskus elementus (regulēto uzkrājumu kā “drošu ieguldījuma” raksturu, obligāto līdzekļu pārskaitīšanu *CDC*, divkāršās valsts garantijas esamību) un ii) galvenie apstrīdētajā lēmumā minētie elementi (regulēto uzkrājumu likviditāte un piemērs par nesējām banku krīzēm) nepamato ECB izdarīto secinājumu.

79. Tomēr, rūpīgāk pārbaudot pārsūdzēto spriedumu, var secināt, kā apgalvo ECB, ka Vispārējā tiesa esot pārsniegusi vienkāršu apstrīdētā lēmuma likumības pārbaudi, *de facto* veicot patstāvīgu strīdīgās situācijas pārbaudi un galu galā aizstājot ECB viedokli ar savu viedokli.

80. Turpmākajās iedaļās vispirms paskaidrošu, kādēļ tādā lietā kā šī, manuprāt, *īpaši agresīva* ECB lēmuma pārbaudes pēc *būtības* forma nebija piemērota. Pēc tam pievērsīšos konkrētām pārsūdzētā sprieduma daļām, kas, manuprāt, liecina par Vispārējās tiesas šajā lietā piemēroto kļūdaino pārbaudes standartu.

⁷³ Līdzīgi skat. ģenerāladvokāta G. Kosmas [G. Cosmas] secinājumus lietā Francija/*Ladbroke Racing* un Komisija (C-83/98 P, EU:C:1999:577, 16. punkts). Skat. arī E. Žipini-Furnjē [E. Gippini-Fournier] izklāstītos apsvērumus par skaidra “pierādīšanas standarta” neesamību ES tiesās, no kuriem daži *mutatis mutandis* var tikt piemēroti arī attiecībā uz skaidra “pārbaudes standarta” neesamību: Gippini-Fournier, E., “The Elusive Standard of Proof in EU Competition Cases”, *World Competition*, 2010, 187.–207. lpp.

1) ECB piešķirtā plašā rīcības brīvība

81. Esmu stingri pārliecināts, ka ES likumdevējs bija paredzējis ECB plašu rīcības brīvību saskaņā ar Regulas Nr. 575/2013 429. panta 14. punktu (kas bija piemērojams attiecīgajā brīdī).

82. Pirmkārt, nav apstrīdams, ka šis noteikums piešķir ECB *gan* politisku, *gan* tehnisku rīcības brīvību, lemjot par to, vai konkrētajā situācijā jāpiešķir atbrīvojums un, ja jā, tad kādā mērā.

83. Otrkārt, attiecīgo noteikumu formulējumi norāda uz *plašu* rīcības brīvību abos aspektos. No vienas puses, ECB ir dota rīcības brīvība atļaut atbrīvojumu (“*var*”), neierobežojot šīs pilnvaras ar konkrētiem faktoriem vai parametriem, kas iestādei jāņem vērā, veicot novērtējumu. Tādējādi ECB ziņā ir noteikt atbilstošu attiecīgo interešu aizsardzības līmeni (īpaši riska līmeni, ko var uzskatīt par pieņemamu) un izstrādāt analītisko sistēmu, ko tā uzskata par šim nolūkam vispiemērotāko.

84. No otras puses, runājot par tehnisko rīcības brīvību, ECB ir jāveic ne tikai perspektīva analīze, bet arī analīze, kas balstīta uz vairākiem vērtējošiem spriedumiem un prognozēm, kuras ir ļoti spekulatīvas un neskaidras. Kāda noguldījumu apjoma izņemšana un kādā termiņā būtu sagaidāma līdzekļu masveida izņemšanas no bankām gadījumā? Vai šī banka spētu segt šos izņemtus līdzekļus, neveicot ārkārtas korektīvos pasākumus? Kāda ir šīs bankas pašu kapitāla summa, kas šādās situācijās varētu būt pamatoti nepieciešama, lai segtu neparedzētos zaudējumus⁷⁴?

85. Treškārt, attiecīgajos tiesību aktos noteiktajam *mērķim* (vispirms nodrošināt kredītiestāžu stabilitāti un aizsargāt ieguldītājus un noguldītājus, kā arī visas finanšu sistēmas stabilitāti kopumā)⁷⁵ ir visbūtiskākā vispārējā nozīme. Turpretī *iejaukšanās* attiecīgo banku ekonomiskajās brīvībās, kas izriet no atteikuma saskaņā ar Regulas Nr. 575/2013 429. panta 14. punktu, ir salīdzinoši ierobežota, jo šīs bankas varētu brīvi veikt dažādus uzņēmējdarbības pasākumus, lai samazinātu pārmērīgu sviru.

86. Ceturtkārt, no iepriekš minētā izriet, ka ECB pieļautās I tipa kļūdas (t.i., kļūdaini pozitīvi rezultāti, kas izraisa pārmērīgu stingrību) būtu daudz mazāk nozīmīgas nekā II tipa kļūdas (t.i., kļūdaini negatīvi rezultāti, kas izraisa pārmērīgu iecietību). Tādējādi ir skaidrs, ka īpaši neskaidros gadījumos vai gadījumos, kad šķiet, ka tas ir “tuvu izšķirošam aspektam”, ECB tiek dota lielāka rīcības brīvība, pieņemot lēmumu palikt drošajā pusē un tādējādi stingri piemērot attiecīgos noteikumus. Tas atbilst faktam, ka attiecīgie tiesību akti ir daļa no pasākumu kopuma, kas pieņemts, reaģējot uz 2007.–2009. gada finanšu krīzi, tieši ar mērķi cik vien iespējams novērst līdzīgu situāciju rašanos nākotnē⁷⁶.

87. Iepriekš minētie apsvērumi liek man uzskatīt, ka, pieņemot lēmumu saskaņā ar Regulas Nr. 575/2013 429. panta 14. punktu, ECB bija diezgan plaša rīcības brīvība gan izvērtējot attiecīgos apstākļus, gan nosakot atbrīvojuma *esamību un apjomu*⁷⁷. Ja tas ir taisnība, no tā izriet, ka pārbaude tiesā nevar būt *pārāk agresīva* attiecībā uz apstrīdētā lēmuma būtiskajiem elementiem

⁷⁴ Šajā ziņā skat. Regulas Nr. 575/2013 90. un 91. apsvērumu, kā arī 4. panta 1. punkta 94. apakšpunktu.

⁷⁵ Skat. šo secinājumu 36.–38. punktu.

⁷⁶ Pārmērīga svira faktiski ir viens no galvenajiem šīs finanšu krīzes (un arī daudzu iepriekšējo krīžu) cēloņiem. Skat. *inter alia* Regulas Nr. 575/2013 90. apsvērumu.

⁷⁷ 2018. gada sprieduma 30. punktā Vispārējā tiesa šajā ziņā runāja par “plašām vērtēšanas pilnvarām”.

(atbilstošs aizsardzības līmenis pret pārmērīgas sviras riskiem, to elementu identitāte un nozīme, kas ņemti vērā, lai noteiktu šādu risku, robežsituācijās izdarītā izvēle u.c.), baidoties no šīs rīcības brīvības aizskāruma.

88. Turpmāk aplūkotajos pārsūdzētā sprieduma punktos ir norādīts, kāpēc, manuprāt, Vispārējā tiesa šajā ziņā ir pieļāvusi tiesību kļūdu.

2) Regulēto uzkrājumu “droša ieguldījuma” raksturs

89. Gan šajā apelācijas tiesvedībā, gan pirmās instances tiesvedības laikā *Crédit Lyonnais* lika būtisku uzsvaru uz regulēto uzkrājumu “drošu ieguldījumu” raksturu, un šo elementu ECB esot ignorējusi. Vispārējā tiesa šajā ziņā piekrita *Crédit Lyonnais*. Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 107.–110. punktā pārmeta ECB, ka tā apstrīdētajā lēmumā nav minējusi šo regulēto uzkrājumu īpašību. Vispārējā tiesa uzskatīja, ka *Crédit Lyonnais* bija pietiekami pierādījusi, ka banku krīžu laikā noguldītāju veiktās līdzekļu izņemšanas dēļ noguldījumu apjoms regulētajos uzkrājumos Francijā nevis samazinās, bet gan palielinās, jo noguldītāji tos uzskata par drošu ieguldījumu⁷⁸.

90. Tomēr pastāv zināma neatbilstība starp Vispārējās tiesas pārsūdzētajā spriedumā pausto argumentāciju un tās pārbaudītā lēmuma loģiku.

91. Apstrīdētajā lēmumā ECB neveica regulēto uzkrājumu radīto prudenciālo risku *abstraktu* novērtējumu. ECB konkrēti pārbaudīja *Crédit Lyonnais* konkrēto situāciju. Šķiet, ka saskaņā ar Regulas Nr. 575/2013 429. panta 14. punktu patiešām ir nepieciešams konkrētā gadījuma novērtējums⁷⁹.

92. Kā ECB norādīja apstrīdētā lēmuma 2.2. punktā, “ECB piešķir atbrīvojumu, ņemot vērā vispārējos prudenciālos riskus, kas saistīti ar prudenciālajai uzraudzībai pakļauto iestāžu īpašo situāciju *un* regulēto uzkrājumu specifiku”⁸⁰. Faktiski ECB citastarp ņēma vērā *Crédit Lyonnais* riska darījumu ar *CDC* apmēru un pieauguma ilgumu, kā arī to, ka uz šo banku neattiecas *Crédit Agricole* grupas solidaritātes mehānisms.

93. Regulēto uzkrājumu “drošu ieguldījumu” raksturs – ko ECB nenoliedza nedz Vispārējā tiesā⁸¹, nedz arī šajā tiesā – ļoti iespējams var izraisīt to, ka noguldījumi vispārēji palielināsies ekonomikas un/vai finanšu krīzes periodos, kā to konstatēja Vispārējā tiesa. Tomēr tas pats par sevi neizslēdz iespēju, ka no konkrētas bankas var notikt masveida noguldījumu izņemšana, piemēram, no bankas, kuras stāvoklis pasliktinās tiktāl, ka noguldītāji sāk baidīties, ka tā drīzumā var kļūt maksātnespējīga.

94. ECB norādīja uz šo aspektu, atzīmējot, ka nekas neliedz noguldītājiem, kuri ir noraizējušies par konkrētas bankas pareizu darbību, izņemt no šīs bankas savus regulētajos uzkrājumos ieguldītos līdzekļus un veikt jaunu noguldījumu – joprojām regulētajos uzkrājumos – citā bankā, kas tiek uzskatīta par “veselīgāku”. Tomēr Vispārējā tiesa šādu argumentu nepieņēma.

⁷⁸ Vispārējā tiesa šo elementu vēlreiz pieminēja pārsūdzētā sprieduma 116. punktā.

⁷⁹ Skat., *inter alia*, šīs regulas 19., 39., 44., 46. un 60. apsvērumu, kā arī 2018. gada sprieduma 51. punktu.

⁸⁰ Apstrīdētā lēmuma 5. un 6. lpp. Mans izcēlums.

⁸¹ Skat. pārsūdzētā sprieduma 59. punktu.

95. Vispārīgāk runājot, Vispārējā tiesa neesot rūpīgi pārbaudījusi, kā noguldītāju uztvere par regulēto uzkrājumu drošu raksturu varētu faktiski ietekmēt viņu rīcību *Crédit Lyonnais* īpaši saspringtā periodā. Neesot pašsaprotami, ka Vispārējās tiesas secinājumi par regulēto uzkrājumu drošo ieguldījumu raksturu obligāti padarītu ECB apsvērumus par *Crédit Lyonnais* riskiem – ņemot vērā tās īpašo situāciju – neticamus vai nepamatotus. Turklāt nešķiet, ka pierādījumi, kas minēti pārsūdzētajā spriedumā par šo jautājumu⁸², šajā ziņā sniegtu kādu papildu elementu.

3) Iespējamība, ka regulēti uzkrājumi var veicināt pārmērīgas sviras veidošanos

96. Tālāk pārsūdzētā sprieduma 111.–113. punktā Vispārējā tiesa secināja, ka regulēti uzkrājumi, visticamāk, neveicina pārmērīgas sviras veidošanos. Vispārējā tiesa uzskata – tas notiek tāpēc, ka šie noguldījumi netiek atstāti kredītiestādes (brīvā) rīcībā, kura tos varētu ieguldīt pēc saviem ieskatiem, tostarp nelikvīdos vai riskantos aktīvos, bet tie ir obligāti jāpārskaita *CDC*.

97. Tomēr atkal nesaprotu, kā šāds secinājums padara ECB argumentāciju par nederīgu. Tas, ka *Crédit Lyonnais* attiecīgie riska darījumi izriet no noguldījumiem, kas jāpārskaita publiskā sektora iestādei, ir viens no nosacījumiem, kas jāizpilda, lai Regulas Nr. 575/2013 429. panta 14. punkts vispār būtu piemērojams. Tomēr, kā jau minēts, šī noteikuma piemērošana nav automātiska: ECB nav pienākuma piešķirt atbrīvojumu ikreiz, kad šie nosacījumi ir izpildīti, jo tai šajā ziņā ir rīcības brīvība.

98. Katrā ziņā apstāklim, ka *CDC* pārskaitītās summas nevar brīvi ieguldīt nelikvīdos vai riskantos aktīvos, ko uzsvēra Vispārējā tiesa, šajā kontekstā ir relatīva nozīme. Patiešām, lai aprēķinātu sviras rādītāju, riska darījumiem netiek atsevišķi piemērots riska svērums, bet tie visi tiek iekļauti riska darījumu rādītājā⁸³. Standarta nostāja ir tāda, ka jāņem vērā visi riska darījumi neatkarīgi no to riska profila. Tikai *izņēmuma kārtā* dažus riska darījumus var atbrīvot no sviras rādītāja aprēķināšanas⁸⁴, ja tiek uzskatīts, ka šiem riska darījumiem ir *īpaši* zems risks⁸⁵, *konkrētajos* apstākļos⁸⁶. Citāda noteikuma interpretācija būtu pretrunā sviras rādītājam raksturīgajai loģikai un mērķim un neņemtu vērā to, ka, tā kā Regulas Nr. 575/2013 429. panta 14. punkts ir izņēmums no vispārīgā noteikuma, tas bija jāinterpretē šauri.

99. Tomēr, kā minēts iepriekš, pārsūdzētajā spriedumā nav norāžu par to, ka Vispārējā tiesa būtu vērtējusi, vai *Crédit Lyonnais konkrētajā situācijā* regulētos uzkrājumus varētu uzskatīt par tādiem, kam ir *īpaši* zems risks.

100. Tādējādi attiecībā uz šī elementa (noguldījuma obligātā nodošana *CDC*) nozīmi Vispārējā tiesa, šķiet, esot veikusi savu vērtējumu, nepaskaidrojot, kā tās konstatējumi šajā ziņā iekļaujas apstrīdētā lēmuma sistēmā. Tas ir mulsinošs, it īpaši tāpēc, ka Vispārējā tiesa, šķiet, ir apstiprinājusi ECB pieņemtās vispārējās metodoloģijas pareizību, lai pārbaudītu *Crédit Agricole* lūgumu par atbrīvojumu⁸⁷.

⁸² Starp citu, vēlos atzīmēt, ka Vispārējās tiesas secinājumi par noguldītāju izpratni par regulēto uzkrājumu drošu raksturu ir balstīti tikai uz diviem dokumentiem, kas, ņemot vērā to nepārprotamību, vispārīgo raksturu un relatīvi vienkāršo saturu, šķietami veido diezgan "vieglu" pierādījumu sistēmu (skat. pārsūdzētā sprieduma 109. punktu).

⁸³ Skat. it īpaši Regulas Nr. 575/2013 91.–93. apsvērumu, 4. panta 1. punkta 93. apakšpunktu un 429. panta 1.–11. punktu. Skat. arī 2018. gada sprieduma 42. punktu.

⁸⁴ Pēc analogijas skat. 2018. gada sprieduma 49. punktā minēto Regulas Nr. 575/2013 116. panta 4. punktu.

⁸⁵ Šajā ziņā skat. 2018. gada sprieduma 43. un 50. punktu.

⁸⁶ Šajā ziņā skat. 2018. gada sprieduma 51. punktu.

⁸⁷ Skat. it īpaši pārsūdzētā sprieduma 43., 50., 66., 68., 84. un 89.–96. punktu.

4) Divkāršas valsts garantijas pastāvēšana

101. Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 114. punktā norādīja, ka atšķirībā no parastajiem noguldījumiem regulētajiem uzkrājumiem ir divkārša valsts garantija.

102. Tas ir neapstrīdami, un faktiski tas ir skaidri norādīts apstrīdētajā lēmumā⁸⁸. Tomēr Vispārējā tiesa arī šajā gadījumā nepaskaidroja, kā šis elements ir pretrunā ECB analīzei. Ja pareizi saprotu pārsūdzētā sprieduma 114. punktu, Vispārējā tiesa vēlējas tikai izcelt vēl vienu elementu, kas, pēc tās domām, padarīja maz ticamu līdzekļu masveida izņemšanas no bankām iespēju attiecībā uz regulētajiem uzkrājumiem: divkāršas valsts garantijas dēļ *Crédit Lyonnais* nebūtu pamata izņemt līdzekļus pat krīzes situācijā⁸⁹.

103. Ja tas tā ir, Vispārējai tiesai, iespējams, vajadzēja paskaidrot iemeslus, kuru dēļ var uzskatīt, ka no lielākās daļas noguldītāju, kas ieguldījuši regulētos uzkrājumos, var sagaidīt *racionālu* rīcību situācijā, kas vismaz parastajiem noguldītājiem varēja izraisīt līdzekļu masveida izņemšanu no bankas. Man šķiet, ka nesenā pieredze gan Eiropā, gan citur rāda, ka šāda racionāla rīcība nebūt nav droša⁹⁰. Situācijās, kad noguldītāju vidū pieaug panika un plašsaziņas līdzekļos parādās garas rindas, kurās cilvēki gaida, lai izņemtu savus noguldījumus, šķiet, pastāv nekontrolēta sniega bumbas efekta risks. Tomēr, neraugoties uz manu personīgo instinktu, ko, iespējams, veidoja mana tiešā pieredze ar 2012.–2013. gada Kipras finanšu krīzi, ciktāl ECB šo elementu nebija ņēmusi vērā, Vispārējai tiesai bija pienākums to skaidri aplūkot un pamatot savus secinājumus ar nepieciešamajiem pierādījumiem.

104. Turklāt uzskatu, ka bija jāiekļauj paskaidrojums par to, kā Vispārējās tiesas sausais apgalvojums pārsūdzētā sprieduma 114. punktā var tikt saskaņots ar tās iepriekšējiem konstatējumiem, ka ECB apstrīdētajā lēmumā bija pienācīgi ņēmusi vērā centrālās administrācijas saistību neizpildes risku, norādot, ka Francijas kreditreitings nebija augstākais iespējamais un ka kredītriska mijmaiņas darījumu kontekstā tās saistību neizpildes risks tika uzskatīts par zemu, bet ne neesošu⁹¹.

105. Jāatzīst, ka Vispārējā tiesa varēja uzskatīt, ka ECB ir kļūdaini izvērtējusi šo saistību neizpildes risku. Tomēr, neraugoties uz to, ka *Crédit Lyonnais* bija iesniegusi dažus argumentus par šo jautājumu, Vispārējā tiesa šajā ziņā nav paudusi nekādu nostāju⁹².

106. Tādējādi arī attiecībā uz šo elementu Vispārējā tiesa, šķiet, ir veikusi regulēto uzkrājumu īpašību un to nozīmes Regulas Nr. 575/2013 429. panta 14. punkta izpratnē *autonomu*, proti, no apstrīdētā lēmuma teksta un loģikas zināmā mērā atrautu vērtējumu.

⁸⁸ Skat. 2. un 4. apsvērumu (2. un 3. lpp.) ECB vērtējumā par *Crédit Agricole* apsvērumiem par lēmuma projektu. Šis dokuments tika pievienots apstrīdētajam lēmumam un bija tā neatņemama sastāvdaļa.

⁸⁹ Šajā ziņā skat. pārsūdzētā sprieduma 115. un 116. punktu, kuriem pievērsīšos turpmāk.

⁹⁰ Ātra ieskatīšanās internetā interesentiem piedāvā atsaucis uz plašu ekonomikas literatūru, kurā, pētot noguldītāju uzvedību vēstures gaitā, ir identificēti elementi, kas izraisīja noguldījumu masveida izņemšanu no bankām.

⁹¹ Pārsūdzētā sprieduma 43.–45. punkts.

⁹² Skat. pārsūdzētā sprieduma 46. punktu, kurā Vispārējā tiesa norāda, ka šis aspekts vajadzības gadījumā tiks pārbaudīts saistībā ar trešo pamatu, ar sprieduma 97. un nākamajiem punktiem (un it īpaši ar 114. punktu), kuros, pārbaudot trešo pamatu, nav norādīts uz *Crédit Lyonnais* argumentiem šajā ziņā. Šos argumentus aplūkošu šo secinājumu 165.–168. punktā.

5) Regulēto uzkrājumu "likviditāte"

107. Pārsūdzētā sprieduma 115. un 116. punktā Vispārējā tiesa secina, ka, ņemot vērā tās konstatējumus par regulēto uzkrājumu īpašībām, regulēto uzkrājumu likviditāte pati par sevi nevarēja pienācīgi pamatot ECB secinājumu par aktīvu ārkārtas pārdošanas risku. Vispārējā tiesa norādīja, ka, dodot noguldītājiem iespēju izņemt savus noguldījumus, likviditāte arī veicina to, ka noguldītāji regulētos uzkrājumus uzskata par drošu ieguldījumu.

108. Šajā ziņā piekritu Vispārējai tiesai – apstākļi, ka noguldītāji var brīvi un nekavējoties izņemt savus līdzekļus no bankas, pats par sevi nav izšķirošs elements, lai konstatētu aktīvu ārkārtas pārdošanas riska esamību. Tomēr, kā paskaidrots iepriekš, mani nepārlicina Vispārējās tiesas kritika attiecībā uz citiem elementiem, kurus ECB bija vai nebija ņēmusi vērā.

109. Vēl svarīgāk ir tas, kā Vispārējā tiesa raksturoja un apkopoja argumentāciju, ko ECB izmantoja apstrīdētajā lēmumā, un tas ir diezgan mulsoinoši. Lasot pārsūdzēto spriedumu, var rasties iespaids, ka regulēto uzkrājumu likviditāte bija galvenais elements, ar kuru ECB pamatoja savu secinājumu.

110. Tomēr tā būtu diezgan neprecīza apstrīdētā lēmuma interpretācija. Pamatojums, ko ECB izmantoja šajā lēmumā, būtībā ir tāds, ka noguldītāju līdzekļu masveida izņemšanas no bankas gadījumā, piemēram, banku noguldījumu masveida izņemšanas gadījumā, *Crédit Lyonnais* varētu rasties grūtības segt izņemtus noguldījumus, neveicot ārkārtas pasākumus, jo ievērojama daļa tās noguldījumu tiek nodoti *CDC*, kam ir 10 dienu koriģējošais periods, kura laikā banka paliek atbildīga par izņemto noguldījumu.

111. Šajā kontekstā fakts, ka regulētie uzkrājumi ir īpaši likvidi un ka tādējādi noguldītāji tos var viegli un nekavējoties izņemt, noteikti ir aspekts, kas ir svarīgs analīzei. Acīmredzot ārkārtas pārdošanas risks būtu daudz mazāks, ja noguldītājiem būtu juridiski vai praktiski šķēršļi tūlītējai līdzekļu izņemšanai. Tomēr tas nav galvenais analīzes elements. Vienkāršāk sakot, es teiktu, ka likviditāte ir nevis viens no riska *avotiem*, bet gan riska *veicinātājs*. Apstrīdētā lēmuma 2.2.2. punktā (samērā garāmejoša) atsauce uz likviditāti šajā ziņā ir diezgan zīmīga.

112. Turklāt Vispārējai tiesai, iespējams, ir taisnība, ka regulēto uzkrājumu likviditāte ir viens no iemesliem, kas padara tos pievilcīgus noguldītājiem finansiālās nenoteiktības periodos⁹³. Tomēr arī šajā ziņā Vispārējās tiesas argumentācijā, šķiet, trūkst kāda elementa: vai ar noguldītāju vispārējo "drošības" sajūtu attiecībā uz regulētajiem uzkrājumiem pietiktu, lai atturētu noguldītājus no steigas izņemt savus līdzekļus, ja, piemēram, rastos kādas konkrētas problēmas saistībā ar *Crédit Lyonnais* finanšu stabilitāti?

113. Loģiski domājot, Vispārējās tiesas apsvērumi šajā jautājumā šķiet klasisks "abpusēji griezīgs zobens". Ja regulēto uzkrājumu likviditāte veicina to, ka noguldītāji jūtas droši, jo ļauj viņiem jebkurā laikā brīvi izņemt savus līdzekļus, vai tas nenozīmē, ka šie noguldītāji patiešām vēlētos izņemt šos līdzekļus, kad situācija viņu bankā kļūtu satraucoša?

114. Tādējādi Vispārējās tiesas vērtējums šajā jautājumā esot nepilnīgs. Tas vēlreiz norāda uz to, ka Vispārējā tiesa nevis pārbaudīja apstrīdētajā lēmumā ietverto pamatojumu, bet gan veica savu situācijas izvērtējumu.

⁹³ Arī šajā ziņā pierādījumi, uz kuriem Vispārējā tiesa atsauca, lai pamatotu savu secinājumu, nešķiet īpaši bagātīgi (sk. atsauci pārsūdzētā sprieduma 116. punktā).

6) Piemērs saistībā ar neseno banku krīžu pieredzi

115. Pārsūdzētā sprieduma 117.–122. punktā Vispārējā tiesa apstrīdēja ECB apgalvojumu, saskaņā ar kuru neseno banku krīžu pieredze liecina, ka masveida izņemšana var notikt piecu dienu laikā. Vispārējā tiesa konstatēja, ka ECB šajā ziņā balstījās tikai uz vienu piemēru (turpmāk tekstā – “piemērs”) un ka šis piemērs attiecās uz parastajiem noguldījumiem, kas tādējādi vairākos aspektos atšķirās no regulētajiem uzkrājumiem. Pamatojoties uz to, Vispārējā tiesa secināja – apgalvotais risks, ka masveida izņemšana varētu izraisīt *Crédit Lyonnais* aktīvu ārkārtas pārdošanu, nav pienācīgi pamatots ar pierādījumiem.

116. Varu piekrist Vispārējai tiesai, ka apstrīdētais lēmums šajā ziņā noteikti nav skaidrības un precizitātes paraugs. Tomēr Vispārējās tiesas kritika šajā jautājumā, šķiet, izriet no nepareizas šī lēmuma interpretācijas.

117. ECB negribēja salīdzināt šo piemēru ar *Crédit Lyonnais* situāciju. Atsauce uz neseno pieredzi bija paredzēta tikai tam, lai ilustrētu, cik ātri var notikt masveida līdzekļu izņemšana, ja rodas nopietnas šaubas par bankas stabilitāti, un vienlaikus iemeslu, kāpēc 10 dienu iespējamā kavēšanās starp noguldītāju veikto līdzekļu izņemšanu un *CDC* veikto summu atmaksu noteiktos apstākļos varētu būt problemātiska.

118. Faktiski ECB apstrīdētajā lēmumā atzina, ka pēdējā laikā nav notikusi līdzekļu masveida izņemšana no bankām saistībā ar līdzīgiem uzkrājumu veidiem. Tomēr ECB uzsvēra, ka prudenciālās bažas tai nav jāierobežo tikai ar riska veidiem, kas jau bija īstenojušies pagātnē⁹⁴.

119. Tāpēc Vispārējai tiesai, iespējams, ir taisnība attiecībā uz abu situāciju ierobežoto salīdzināmību. Tomēr ar to nepietiek, lai atzītu ECB apsvērumus šajā jautājumā par spēkā neesošiem. Patiešām, Vispārējā tiesa i) neapstrīdēja ECB sniegto datu pareizību, ii) nepaskaidroja, kāpēc – pēc tās domām – *Crédit Lyonnais* gadījumā nevarēja piemērot 5 dienu termiņu, un iii) neapšaubīja ECB šajā kontekstā izmantoto matricu, kas diferencē atbrīvojuma procentuālo daļu atkarībā no attiecīgā publiskā subjekta atmaksājamās summas termiņa (mazāk nekā 5 dienas, no 5 līdz 10 dienām, no 10 dienām līdz vienam mēnesim un vairāk nekā viens mēnesis)⁹⁵.

120. Turklāt pārsūdzētajā spriedumā nav paskaidrots, kāpēc piesardzīga pieeja un pastiprināta modrība no ECB puses nebūtu pamatota. Patiesībā man šķiet, ka, ņemot vērā attiecīgo ES tiesību aktu vispārējo mērķi (novērst jaunu finanšu krīžu rašanos), kā arī attiecīgo īpašo noteikumu mērķi (nodrošināt finanšu iestāžu drošību un stabilitāti, ierobežojot to sviras efektu), neaprobežoties ar prudenciālo novērtējumu tikai ar riskiem, kas īstenojušies pagātnē, ir saprātīga tiesību aktu piemērošana.

7) Pilnīga atbrīvojuma atteikuma nepamatotība

121. Visbeidzot – uzskatu par pamatotu ECB kritiku attiecībā uz pārsūdzētā sprieduma 126. punktu, kurā Vispārējā tiesa vispirms norādīja, ka, “ņemot vērā ECB izmantoto metodoloģiju”, iemesli, “kas attiecas attiecīgi uz centrālās valdības kredīspēju un *CDC* riska darījumu koncentrācijas līmeni, pieņemot, ka tie nav prettiesiski, nav uzskatāmi par pamatojumu

⁹⁴ Skat. 2. apsvērumu (2. lpp.) par ECB novērtējumu attiecībā uz *Crédit Agricole* apsvērumiem par lēmuma projektu.

⁹⁵ Skat. apstrīdētā lēmuma 2.2. punkta beigās iekļauto tabulu.

prasītājam izsniegtajam atteikumam”. Pēc tam Vispārējā tiesa piebilda, ka, “pamatojoties uz šo metodoloģiju, ja būtu ņemti vērā tikai šie iemesli, ECB *nebūtu* atteikusi prasītājam pilnībā piešķirt atkāpi saskaņā ar Regulas Nr. 575/2013 429. panta 14. punktu”⁹⁶.

122. Šie apņēmīgie un tiešie paziņojumi ir mulsināši. Pirmkārt, Vispārējā tiesa nekur neizdara secinājumus par to dažādo elementu individuālā izvērtējuma vispārējām sekām, kurus, pēc tās domām, ECB bija ignorējusi vai nebija pienācīgi izvērtējusi attiecībā uz *Crédit Lyonnais* aktīvu ārkārtas pārdošanas (zemo, īpaši zemo, nenozīmīgo, *de facto* neesošo?) riska līmeni. Otrkārt, pat pieņemot, ka Vispārējā tiesa to esot izdarījusi, pārsūdzētajā spriedumā neesot nekāda konkrēta paskaidrojuma, kā tās konstatējumi attiecībā uz aktīvu ārkārtas pārdošanas risku būtu jāatspoguļo ECB metodoloģijā. Apstrīdētā sprieduma klusēšana šajā ziņā ir ievērojama, jo tā 126. punktā ietvertie apgalvojumi ir pamats apstrīdētā lēmuma atcelšanai⁹⁷. Treškārt, Vispārējā tiesa, šķiet, pauž nostāju par to, ko ECB *būtu* darījusi, nevis par to, ko ECB *būtu* vai *nebūtu* darījusi, ja šie elementi būtu pareizi novērtēti. Atšķirība neesot terminoloģijas jautājums. Vispārējā tiesa neidentificē ECB administratīvās rīcības robežas, bet, šķiet, “iestājas ECB vietā”, ignorējot šīs iestādes plašo rīcības brīvību attiecībā uz būtisko novērtējumu saskaņā ar Regulas Nr. 575/2013 429. panta 14. punktu.

8) Secinājums par pirmo pamatu

123. Parasti ir sagaidāms, ka ES Līgumos noteiktajā “likumības pārbaudes” sistēmā tiesas, kas izskata tādu lietu kā šī, analīzes sākumpunkts būs apstrīdētā tiesību akta teksts. Šajā analīzē parasti tiktu ņemta vērā minētā akta loģika un struktūra un pēc tam tiktu ņemta vērā attiecīgās iestādes izvirzīto argumentu secība, lai pamatotu iespējamo secinājumu. Galvenajam jautājumam vajadzētu būt tam, vai iestāde, kas pieņēmusi apstrīdēto lēmumu, ņemot vērā tai piešķirto rīcības brīvību, saprātīgi piemēroja attiecīgo tiesību normu.

124. Iepriekš minētajās iedaļās izskaidroto iemeslu dēļ uzskatu, ka šajā lietā ir grūti atrast šādas pieejas elementus.

125. ECB analīzes kritika lielākoties izteikta dažos īsos pārsūdzētā sprieduma fragmentos, kuros dažkārt netika ņemta vērā attiecīgo jautājumu sarežģītība. Pēc tam Vispārējā tiesa šo analīzi aizstāj ar savu analīzi, kas balstās uz atsevišķu faktu elementu alternatīvu vērtējumu, bieži vien balstoties uz nepamatotiem apgalvojumiem vai pierādījumiem, kuru pierādījuma vērtība nebūt nav acīmredzama. Svarīgi ir tas, ka Vispārējā tiesa, šķiet, šos elementus esot vērtējusi *atsevišķi*, faktiski “nesavelkot kopsakarības”: nevērtējot šo elementu savstarpējo mijiedarbību un, kas ir vēl svarīgāk, nepaskaidrojot, kā šo elementu vērtējums atspoguļotos galīgajā iznākumā, tos integrējot ECB izmantotajā metodoloģijā, kuru – iespējams, ir vērts vēlreiz uzsvērt – Vispārējā tiesa nav kritizējusi.

126. It īpaši, kā pareizi norāda ECB, Vispārējā tiesa esot koncentrējusies tikai uz masveida izņemšanas *iespējamības* izvērtējumu īsā laika periodā, neņemot vērā *sekas*, kādas šī riska īstenošanās varētu radīt *Crédit Lyonnais* finansiālajam stāvoklim, ņemot vērā tās riska darījumu ar CDC līmeni. Šajā ziņā varētu teikt, ka Vispārējā tiesa labākajā gadījumā veica “pusi no darba”,

⁹⁶ Mans izcēlums. Apstrīdētā sprieduma franču valodas versijā (procesa valoda ir franču) šie termini ir līdzīgi: “*n'aurait pas conduit au refus*”.

⁹⁷ Šajā sakarā man diez vai ir jāuzsver, ka, ja atšķirīgais novērtējums attiecībā uz dažādiem Vispārējās tiesas aplūkotojumiem elementiem neietekmētu ECB galīgos nolikumus, apstrīdētais lēmums būtu bijis jāatspoguļo.

aplūkojot regulēto uzkrājumu īpašības kopumā, bet – atšķirībā no ECB apstrīdētajā lēmumā⁹⁸ – tā neizpildīja otru “pusi no darba”, proti, neizvērtēja *Crédit Lyonnais* konkrēto situāciju.

127. Visbeidzot – uzskatu, ka Vispārējā tiesa veica īpaši *agresīvu* pārbaudi attiecībā uz dažiem ECB veiktās analīzes elementiem (pieņemamā riska līmenis, šī riska novērtēšanā ņemto elementu identitāte un raksturs u.c.), un tās secinājumi šajā ziņā netika pamatoti ar pienācīgu pamatojumu un atbilstošiem pierādījumiem.

128. Tā vietā, lai pierādītu, ka apstrīdētajā lēmumā ECB ir nepamatoti piemērojusi Regulas Nr. 575/2013 429. panta 14. punktu, Vispārējā tiesa veica *Crédit Agricole* lūguma piešķirt atbrīvojumu *ex novo* izvērtējumu, aizstājot ECB viedokli ar savu viedokli un tādējādi iejaucoties vērtējuma brīvībā, ko šajā lietā ECB bija piešķīris Savienības likumdevējs.

129. Tā kā Vispārējā tiesa apstrīdētajam lēmumam esot piemērojusi nepareizu pārbaudes standartu, pirmais apelācijas sūdzības pamats esot uzskatāms par pamatotu un pārsūdzētais spriedums esot jāatceļ.

B. Pamatojuma pietiekamība (otrais pamats)

1. Lietas dalībnieku argumenti

130. Ar otro pamatu ECB apgalvo, ka Vispārējā tiesa nav izpildījusi pienākumu norādīt pamatojumu. Pēc tās domām – pārsūdzētajā spriedumā neesot pienācīgi paskaidrots, kādā veidā tā esot pieļāvusi kļūdu, izvērtējot regulēto uzkrājumu dubultās valsts garantijas ietekmi.

131. *Crédit Lyonnais* norāda, ka Vispārējās tiesas pamatojums šajā ziņā ir skaidri izklāstīts pārsūdzētajā spriedumā. *Crédit Lyonnais* it īpaši atsaucas uz šī sprieduma 59. un 114.–122. punktu. Īsāk sakot, Vispārējā tiesa atzina par nepamatotu ECB viedokli, ka divkāršas valsts garantijas pastāvēšana attiecībā uz regulētiem uzkrājumiem nenovērš noguldītāju līdzekļu masveida izņemšanas risku īsā laika periodā.

2. Analīze

132. Uzskatu, ka šis apelācijas pamats ir nepamatots.

133. Apstrīdētajā spriedumā ietvertais pamatojums attiecībā uz valsts divkāršas garantijas nozīmi saistībā ar *Crédit Lyonnais* aktīvu ārkārtas pārdošanas risku ir īss un zināmā mērā nepārprotams. Tomēr, kā minēts 102. punktā, Vispārējās tiesas argumentu būtība šajā jautājumā kļūst skaidrāka, ja attiecīgos pārsūdzētā sprieduma fragmentus lasa plašākā kontekstā. Būtībā Vispārējā tiesa uzskatīja, ka divkāršas valsts garantijas pastāvēšana attiecībā uz regulētiem uzkrājumiem padara maz ticamu līdzekļu masveida izņemšanu no bankām attiecībā uz šiem uzkrājumiem.

134. Tādējādi Vispārējās tiesas pamatojums ir pietiekami skaidrs. Tas, vai šis viedoklis ir pamatots ar nepieciešamajiem pierādījumiem, attiecas uz Vispārējās tiesas veiktās analīzes būtību, nevis uz tās pietiekamību.

⁹⁸ Skat. iepriekš šo secinājumu 15., 91. un 92. punktu. Interesanti atzīmēt, ka, ņemot vērā citu *Crédit Agricole* grupai piederošo banku īpašo situāciju, ECB piešķīra tām *pilnīgu* atbrīvojumu attiecībā uz to riska darījumiem ar *CDC*.

C. Pierādījumu sagrozišana (trešais pamats)

1. Lietas dalībnieku argumenti

135. Ar trešo apelācijas pamatu ECB apgalvo, ka Vispārējā tiesa esot sagrozījusi pierādījumus, kas tai tika iesniegti tiesvedības gaitā. Pēc ECB domām, Vispārējā tiesa esot acīmredzami nepareizi interpretējusi atsevišķas apstrīdētā lēmuma daļas un sagrozījusi metodoloģiju, kas piemērota, lai izvērtētu *Crédit Agricole* lūgumu par atbrīvojumu.

136. It īpaši ECB apgalvo, ka tā ņēma vērā regulēto uzkrājumu “drošu ieguldījumu” raksturu un divkāršas valsts garantijas esamību. Attiecībā uz apstrīdētajā lēmumā izmantotās metodoloģijas sagrozišanu ECB apgalvo, ka Vispārējā tiesa neesot ņēmusi vērā sekas, kādas šā riska īstenošanās varētu radīt *Crédit Lyonnais* finansiālajam stāvoklim, ņemot vērā augsto koncentrācijas līmeni. Vienkāršāk sakot, risks varētu būt diezgan neliels, bet, ja tas īstenotos, sekas bankai varētu būt ļoti nopietnas.

137. Turklāt – pēc ECB domām – Vispārējā tiesa esot sagrozījusi apstrīdētajā lēmumā izmantoto piemēru, padarot to par nosacījumu, lai novērtētu masveida izņemšanas risku īstermiņā, lai gan šī piemēra vienīgais mērķis esot bijis ilustrēt šāda riska īstenošanās iespējamās sekas. Visbeidzot, ECB apgalvo, ka Vispārējā tiesa esot kļūdaini atsevišķi izvērtējusi kritērijus, kurus tā ņēma vērā savā metodoloģijā, lai gan šie kritēriji esot jāinterpretē kā savstarpēji atkarīgi.

138. *Crédit Lyonnais* uzskata, ka ECB apgalvojumi, ar kuriem tā pamato savu trešo apelācijas pamatu, jānoraida kā nepamatoti. *Crédit Lyonnais* uzsver, ka apstrīdētajā lēmumā nav minēts regulēto uzkrājumu “droša ieguldījuma” raksturs. Attiecībā uz kritiku, kas izteikta saistībā ar Vispārējās tiesas secinājumiem par ECB izmantoto metodoloģiju, *Crédit Lyonnais* apgalvo, ka Vispārējā tiesa esot pareizi piemērojusi 2018. gada spriedumā noteikto nosacījumu, saskaņā ar kuru ECB bija pienākums apsvērt masveida izņemšanas iespēju, ņemot vērā regulēto uzkrājumu īpašības.

139. *Crédit Lyonnais* arī apgalvo, ka attiecīgā piemēra it kā ilustratīvais raksturs neatbrīvo ECB no pienākuma balstīties uz faktoriem, kas pakļauti pārbaudei tiesā. Turklāt no pārsūdzētā sprieduma 126. punkta izriet – pēc *Crédit Lyonnais* domām –, ka Vispārējā tiesa neesot ignorējusi ECB savā metodoloģijā izmantoto kritēriju savstarpējo atkarību.

2. Analīze

140. Šis apelācijas sūdzības pamats mani nepārlicina.

141. Piekrītu atsevišķai ECB paustajai kritikai par to, kā Vispārējā tiesa interpretēja apstrīdēto lēmumu, un par veidu, kādā Vispārējā tiesa pārbaudīja lietas dalībnieku iesniegtos pierādījumus pirmās instances tiesvedībā. Tomēr nesaskatu nekādu acīmredzamu pierādījumu sagrozišanu.

142. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru šāda sagrozišana ir tāda dokumenta interpretācija, kas ir pretrunā tā saturam. Šādai sagrozišanai jābūt acīmredzamai no lietas materiālos esošajiem dokumentiem, un nav nepieciešams veikt jaunu faktu un pierādījumu izvērtējumu. Šajā ziņā nepietiek ar to, ka ir pierādīts, ka dokumentu var interpretēt citādi, nekā to interpretējusi Vispārējā tiesa: Vispārējai tiesai ir acīmredzami jāpārskatī pierādījumu saprātīga izvērtējuma

robežas⁹⁹.

143. Tomēr tā tas nav izskatāmajā lietā. Manuprāt, pārsūdzētā sprieduma problēma nav Vispārējās tiesas veiktās pārbaudes *galīgais rezultāts*. Patiešām, nav neviena būtiska konstatējuma, kas, pamatojoties uz lietas materiālos ietverto informāciju un dokumentiem, būtu acīmredzami nepareizs.

144. Vispārējās tiesas pieļautās kļūdas izriet no tā, kā Vispārējā tiesa veica šādu pārbaudi. Kā jau iepriekš paskaidrots, Vispārējā tiesa veica dažādu analīzes elementu un no tiem izrietošo seku *ex novo* izvērtējumu attiecībā uz ECB izskatāmo lietu. Tā to darīja, nepievēršot pietiekamu uzmanību ECB veiktajiem vērtējumiem un izmantotajai metodoloģijai, kā arī, vispārīgāk runājot, apstrīdētā lēmuma pamatā esošajai loģikai.

D. Regulas Nr. 575/2013 4. panta 1. punkta 94. apakšpunkts un 429. panta 14. punkts (ceturtais pamatojums)

1. Lietas dalībnieku argumenti

145. Visbeidzot – ceturtajā apelācijas sūdzības pamatā ECB apgalvo, ka Vispārējā tiesa esot kļūdaini interpretējusi Regulas Nr. 575/2013 4. panta 1. punkta 94. apakšpunktu un 429. panta 14. punktu.

146. Attiecībā uz pirmo noteikumu ECB apgalvo, ka Vispārējā tiesa esot pieļāvusi kļūdu, pārmērīgas sviras riska definīcijai pievienojot dažus kritērijus, kas nav noteikti attiecīgajos noteikumos (proti, brīvība izmantot jebkādus noguldījumus vai iespēja ieguldīt nelikvīdos vai riskantos aktīvos). Attiecībā uz pēdējo minēto noteikumu ECB uzskata, ka Vispārējās tiesas interpretācijas dēļ ECB ir liegta likumdevēja tai piešķirtā rīcības brīvība attiecībā uz to, vai noteiktus riska darījumus var atbrīvot no sviras rādītāja aprēķināšanas.

147. *Crédit Lyonnais* apstrīd ECB izvirzītos argumentus. Attiecībā uz Regulas Nr. 575/2013 4. panta 1. punkta 94. apakšpunktu *Crédit Lyonnais* noraida argumentu, saskaņā ar kuru Vispārējā tiesa būtu pievienojusi kritērijus, kas šajā tiesību normā nav noteikti: tā uzskata, ka šī tiesa ir tikai konstatējusi, ka ECB nav ņēmusi vērā noteiktas regulēto uzkrājumu īpašības, norādot, ka šiem uzkrājumiem ir īpaši zems riska līmenis.

148. Attiecībā uz ECB argumentu par Regulas Nr. 575/2013 429. panta 14. punktu *Crédit Lyonnais* norāda, ka Vispārējās tiesas izvēlētā šīs tiesību normas interpretācija nekādā ziņā neatņem ECB rīcības brīvību. Pēc *Crédit Lyonnais* domām ECB būtu bijusi tiesīga atteikt atbrīvojuma piemērošanu (pilnībā vai daļēji), ja, piemēram, regulētajiem uzkrājumiem nebūtu valsts garantiju vai ja tā būtu pierādījusi iespējamību, ka valsts faktiski varētu neizpildīt saistības.

2. Analīze

149. Attiecībā uz šo apelācijas pamatu atkal piekrītu *Crédit Lyonnais*.

⁹⁹ Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 28. janvāris, *Qualcomm* un *Qualcomm Europe*/Komisija (C-466/19 P, EU:C:2021:76, 43. un 44. punkts un tajos minētā judikatūra).

150. Regulas Nr. 575/2013 4. panta 1. punkta 94. apakšpunktā “pārmērīgas sviras risks” definēts kā “risks, kas rodas no iestādes neaizsargātības, kuru izraisījuši faktiska vai iespējama svira tās finansējuma struktūrā, kuras dēļ var būt nepieciešami neparedzēti korektīvi pasākumi attiecībā uz uzņēmējdarbības plānu, tostarp finanšu grūtību izraisīta aktīvu pārdošana, kas varētu radīt zaudējumus vai atlikušo aktīvu vērtības korekcijas”.

151. Nesaprotu, kā Vispārējā tiesa šajā lietā būtu nepareizi piemērojusi jēdzienu “pārmērīgas sviras risks”. Pārsūdzētajā spriedumā Vispārējā tiesa tikai norādīja, ka – tās ieskatā – ECB esot nepareizi izvērtējusi atbrīvojuma piešķiršanai būtiskos apstākļus, neņemot vērā vai pienācīgi neizvērtējot noteiktas regulēto uzkrājumu īpašības.

152. Turklāt Vispārējās tiesas sniegtā Regulas Nr. 575/2013 429. panta 14. punkta interpretācija neatņem ECB rīcības brīvību. Patiešām – Vispārējās tiesas konstatējumi attiecās uz vienu konkrētu noguldījumu veidu, kas – pēc šīs tiesas domām – visticamāk, neizraisīs līdzekļu masveida izņemšanu, jo tam piemīt vairākas iezīmes, kas mudina noguldītājus šos noguldījumus uzskatīt par īpaši drošiem. Nekas pārsūdzētajā spriedumā neliecina, ka ECB nav rīcības brīvības, pieņemot lēmumus attiecībā uz citiem noguldījumu veidiem.

VI. Izvērtējuma sekas

153. Pirmais apelācijas sūdzības pamats, manuprāt, ir pamatots. Tādēļ pārsūdzētais spriedums ir jāatceļ.

154. Saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas statūtu 61. panta pirmo daļu, ja Tiesa atceļ Vispārējās tiesas lēmumu, tā pati var taisīt galīgo spriedumu attiecīgajā lietā, ja strīds ir izskatāmā stāvoklī, vai nodot lietu atpakaļ sprieduma taisīšanai Vispārējā tiesā.

155. Šajā lietā uzskatu, ka tiesvedības stadija ļauj Tiesai pieņemt galīgo nostāju lietā.

156. Ar pārsūdzēto spriedumu kā nepamatota tika noraidīta pirmā pamata pirmā un otrā daļa, kā arī otrais pamats. *Crédit Lyonnais* nav iesniegusi apelācijas sūdzību par šo spriedumu, tāpēc Vispārējās tiesas secinājumi par šiem jautājumiem ir ieguvuši *res judicata* spēku.

157. Tiesai atliek pārbaudīt, no vienas puses, pirmā pamata trešo daļu un trešā pamata pirmo daļu, piemērojot pareizu pārbaudes tiesā standartu (A). No otras puses, Tiesai ir jāpārbauda arī trešā pamata otrā un trešā daļa, par kurām Vispārējā tiesa nav lēmusi (B).

A. Pirmā prasības pamata trešā daļa un trešā prasības pamata pirmā daļa

158. Neuzskatu, ka *Crédit Lyonnais* izvirzītie argumenti saistībā ar pirmā prasības pamata trešo daļu un trešā prasības pamata pirmo daļu ir pārlicinoši.

159. Vispirmām kārtām, man ir diezgan skaidrs, ka, izvērtējot *Credit Agricole* lūgumu piešķirt atbrīvojumu, ECB ņēma vērā regulēto uzkrājumu specifiskās iezīmes. Šajā nolūkā pieņemtā vispārējā metodoloģija un novērtējums, kas izdarīts attiecībā uz konkrētiem šajā kontekstā vērā ņemtajiem elementiem, liecina, ka ECB novērtējumā ir ņemts vērā, kā regulēto uzkrājumu specifika varētu ietekmēt prudenciālos apsvērumus.

160. ECB apstrīdētajā lēmumā it īpaši ņēma vērā divkāršas valsts garantijas esamību, Francijas valsts saistību neizpildes risku un to, vai līdzekļu masveida izņemšana būtu “pietiekami liela un pēkšņa”, lai pamatotu apgalvotos riskus.

161. Tāpēc uzskatu, ka *Crédit Lyonnais* nav iesniegusi pārliecinošu argumentu, ka ECB no 2018. gada sprieduma un it īpaši tā 81. punkta nav izdarījusi nepieciešamos secinājumus. Turklāt iepriekš izklāstīto iemeslu dēļ nekonstatēju acīmredzamu kļūdu ECB veiktajā vērtējumā attiecībā uz apstākļiem, kas ir būtiski tās lēmumam piešķirt tikai daļēju atbrīvojumu saskaņā ar Regulas Nr. 575/2013 429. panta 14. punktu. *Crédit Lyonnais* nav pierādījusi, ka šajā ziņā izdarītais secinājums būtu ārpus rīcības brīvības, kas ECB šajā jautājumā būtu jābūt. ECB lēmums, ņemot vērā lietas apstākļus un ar attiecīgajām tiesību normām izvirzīto mērķi, nešķiet nepamatots vai neticams.

162. Līdz ar to secinu, ka pirmā pamata trešā daļa un trešā pamata pirmā daļa ir jānoraida.

B. Trešā prasības pamata otrā daļa un trešā daļa

163. Savā prasībā Vispārējai tiesai *Crédit Lyonnais* apgalvo, ka ECB esot pieļāvusi acīmredzamu kļūdu vērtējumā attiecībā uz centrālās valdības kredīspēju (apstrīdētā lēmuma 2.2.1. punkts) un tās riska darījumu ar CDC koncentrācijas līmeni (apstrīdētā lēmuma 2.2.3. punkts).

164. Šie pamati, manuprāt, neattaisno garu izskatīšanu.

165. Attiecībā uz pamata otro daļu īsā savas prasības Vispārējai tiesai fragmentā *Crédit Lyonnais* pārmeta ECB, ka tā neesot norādījusi nevienu elementu, kas pamatotu Francijas valsts iespējamās saistību neizpildes riska esamību. Pēc tam atbildes rakstā *Crédit Lyonnais* pārformulēja savu argumentāciju, norādot, ka tā nenoliedz minimāla Francijas valsts saistību neizpildes riska pastāvēšanu, bet apgalvo, ka šāds risks nevar pamatot atteikumu saskaņā ar Regulas Nr. 575/2013 429. panta 14. punktu.

166. Katrā ziņā, neatkarīgi no precīza argumenta formulējuma, tas šķiet acīmredzami nepamatots.

167. Pirmkārt, kā jau minēts, ECB apstrīdētajā lēmumā norādīja, ka ārējās kredītreitingu iestādes Francijas valstij nav piešķirušas augstāko iespējamo reitingu un ka Francijas valsts tirgotajiem piecu gadu kredītriska mijmaiņas darījumiem ir nenozīmīga saistību neizpildes varbūtība. Otrkārt, acīmredzot Francijas valsts saistību neizpildes iespējamība nav iemesls (vai viens no iemesliem), kas attaisno daļēju atteikumu piešķirt atbrīvojumu *Crédit Lyonnais*. *Crédit Agricole* grupai piederošās citas kredītiestādes patiešām saņēma pilnīgu atbrīvojumu attiecībā uz regulētajiem uzkrājumiem. Treškārt, ciktāl viens no galvenajiem argumentiem, uz ko uzstāja *Crédit Lyonnais*, bija regulēto uzkrājumu drošais ieguldījumu raksturs, ko nosaka divkāršā valsts garantija, fakts, ka Francijas valsts saistību neizpildes risks tika uzskatīts par nenoliedzamu, šķiet, ir būtisks elements.

168. Attiecībā uz šī pamata trešo daļu nedomāju, ka *Crédit Lyonnais* apsvērumos, ko tā bija izvirzījusi pirmajā instancē vai apelācijas sūdzībā, būtu kāds papildu arguments, kas atšķiras no tiem, kurus Vispārējā tiesa pārbaudīja un noraidīja pārsūdzētā sprieduma 73.–88. punktā.

169. Pamatojoties uz iepriekš minēto, uzskatu, ka *Crédit Lyonnais* atcelšanas prasība ir jānoraida.

VII. Tiesāšanās izdevumi

170. Atbilstoši Tiesas Reglamenta 184. panta 2. punktam, ja apelācijas sūdzība ir pamatota un Tiesa lietā taisa galīgo spriedumu, Tiesa lemj par tiesāšanās izdevumiem.

171. Atbilstoši šī reglamenta 138. panta 1. punktam, kas piemērojams apelācijas tiesvedībā saskaņā ar minētā reglamenta 184. panta 1. punktu, lietas dalībniekam, kuram nolēmums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram nolēmums ir labvēlīgs.

172. Šajā lietā ECB ir lūgusi atlīdzināt tiesāšanās izdevumus. Tā kā apelācijas sūdzība būtu jāapmierina un prasība jānoraida, *Crédit Lyonnais* būtu jāpiespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus gan pirmajā, gan apelācijas instancē.

VIII. Secinājumi

173. Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, ierosinu Tiesai:

- atcelt Vispārējās tiesas 2021. gada 14. aprīļa spriedumu *Crédit lyonnais/ECB* (T-504/19, EU:T:2021:185);
- noraidīt *Crédit Lyonnais* celto atcelšanas prasību;
- piespriež *Crédit Lyonnais* atlīdzināt tiesāšanās izdevumus gan pirmajā, gan apelācijas instancē.